Түсэб, уялгануудаа сүм дүүргэһэн ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ АЛДАР СОЛО!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№157 (10218) | 1963 оной июлиин 5, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Үдэр ерэхэ бүри ажалаймнай амжалта арьбадана

РЕСПУБЛИКЫН ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Харгы замай управлени (начальнигынь нүхэр **Поспелов**) харгы хэхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 105 процент, харгы шэнэлэн заһабарилга—113 процент, дунда зэргын заһабарилга—129 процент дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 3 километр харгы асфальтаар хушагдаа, 43 метр түмэрбетонно сорго тодхогдоо, шулуугаар дэбдигдэһэн 23 километр харгы шэнэлэн заһагдаа.

Улаан-Үдын столовуудай трестын 13-дахи столово (даагшань нүхэр **Г. Жилова**, профкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Н. Мещерякова**) хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 2-то дүүргээд, түсэбһөө гадуур 54,6 мянган түхэригэй эдеэ хоолой зүйл худалдаа.

Улаан-Үдын горпромторгын 6-дахи магазин (директорынь нүхэр **М. Халтаев**, месткомой түрүүлэгшэ нүхэр **Сварыгина**) хахад жэлэйнгээ даабарии июниин 18-да дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 55,5 мянган түхэригэй эд бараа наймаалаа.

Нижне-Ангарска загаһанай комбинат (директорынь нүхэр **Максимов**, парторганизациин секретарь нүхэр **Волегжанин**, месткомой түрүүлэгшэ нүхэр **Клочихин**) загаһа бариха хахад жэлэйнгээ даабарии 169,8 процент, консервэ гаргаха түсэбөө 161 процент, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 136 процент дүүргэһэн байна.

Улаан-Үдынхидэй үшөө нэгэ амжалта

Партиин XXII съездын, КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжонхой городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа дүүргэбэ.

Городой промышленна предприятинууд валовой продукци гаргаха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 18-да болзорһоонь урид дүүргээ, 7,5 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур гаргаха юм.

Мяха консервын комбинадай, «Электромашина» заводой, нарин сэмбын фабрикын, локомотив-вагон заһабарилгын заводууд болон бусадай коллективүүд түрүүшүүлэй зэргэдэ ябана.

Мяха консервын комбинадай хүдэлмэришэд валовой продукци гаргаха 7 һарынгаа түсэбые июниин 22-то дүүргээ. Хахад жэлэй түсэбһөө гадуур 3,5 миллион түхэригэй продукци гаргагдаа гэбэл: 608 тонно мяхан, 1200 тонно колбасагай зүйл, 2386 мянган условно банка консервэ гаргагдаа.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэб 113 процент дүүргэгдээ, 814 мянган түхэригөөр продукциин өөрын үнэ хямдараа.

Шэлэй заводой, «Электромашина» заводой коллективүүд 100 мянган дүрбэлжэн метр шэл, 7 автокран, хэдэн олон электродвигатель түсэбһөө гадуур гаргаа.

Городой промышленна предприятинуудай ажалшад социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлжэ, долоон жэлэй табадахи жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүхы хүсэ шадалаа зорюулха юм.

Республикын колхоз, совхозуудай гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые худалдаха хахад жэлэй түсэбэй дүүргэлтын ябаса тухай

1963 оной июлиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд	Худалдагдаһаниинь			
	мяхан	үндэгэн	нооһон	һүн
Кабанскын	145	91	230	65
Зэдын	123	104	105	76
Хориин	121	109	214	72
Баргажанай	121	119	310	86
Хяагтын	120	110	209	75
Мухар-Шэбэрэй	113	100,4	171	68
Улаан-Үдын	110	114	299	86
Түнхэнэй	108	76	209	59
Бүхыдөө республика дотор	118	102	198	73

Улаан тугта хүртэбэ

Тарбагатайн «Маяк» колхозой гэшүүд республикынгаа 40 жэлэй ойе бэлэгтэйгээр угтаба. Бурнашевой гүүртын һаалишад оролдосотой ажалаараа онсо шалгарна. Эдэнэр жэлэй эхинһээ хойшо бүхы гүүртээрээ 1240 кг. һү һаажа, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин фермэнүүдэй дунда түрүү һуури эзэлээ. Ажалдаа амжалта туйлаһанайнь түлөө энэ гүүртын коллективтэ колхозой правлениин, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Фермын түрүү һаалишад бүришье ехэ амжалта туйлаба. Жэшээнь, Валентина Ефремова 6 һара соо үнеэн бүриһөө 1470 кг. һаагаа. Мүн Галина Богачева, Екатерина Шупова гэгшэд түрүү һаалишанһаа заахашье гээгдэнэгүй.

Тиин колхознай гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 350 центнерээр үлүүлэн дүүргээ.

М. Селифонкин,
колхозой бухгалтер.

Түлэг дундаа

Бэшүүрэй совхозой гурбадахи отделенидэ хониной нооһо хайшалалга түлэг дундаа ябажа байна. Ахалагша хонишон Меркурий Иванович Петровой отарын хонидой нооһон хайшалагдажа, тус бүриһөөнь дунда зэргээр 3,5—4 килограмм нарин, нарибтар нооһон абтана. Хайшашад Анна Ткачева, Аксинья Слепнева үдэр бүри 35—40 хонидой нооһо хайшалжа, бусадтаа үльгэр жэшээ харуулна.

И. Ткачев,
хүдөө бэшэгшэ.

Һайндэрэй бэлэг

ХОРИ. Республикынгаа алдарта һайндэрые Нарһатын совхозой ажалшад эрхим бэлэгүүдтэйгээр угтажа байна. Тус совхоз мяха гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Бүхы дээрээ 1393 центнер мяха гүрэндэ худалдаха, 142 центнер нооһо тушааха аад, 314 центнер тушаажа, совхозой хонишод хахад жэлэйнгээ түсэбые 221,1 процентээр дүүргэбэ.

К. Жалсараев,
хүдөө бэшэгшэ.

Халаан соо 9—10 га

Бэшүүрэй совхозой механизаторнууд шэнэ газараа эмхитэйгээр элдүүрилжэ байна. Мүнөө эндэ 500 гаран гектар шэнэ газар хахалагдаа. Тракористнар Фома Петров, Цыбикжап Цыренов гэгшэд жэшээтэ һайнаар ажаллана. Тэдэнэр халаан соо 7 гектарай орондо 9—10 гектар шэнэ газар һайн шанартайгаар хахална.

Мүн кукурузашан Георгий Полонов зурууд хоорондуурхи элдүүрилгэ хэжэ эхилбэ.

В. Дагбаев,
совхозой главна агроном.

ОРОДОЙ КУЛЬТУРЫН һайндэр үргэлжэлһөөр

Хани халуун уулзалга

Манай айлшад, агуухэ ород арадай культурын түлөөлэгшэд республикымнай ажалшадтай уулзажа, бэлиг шадабаряа харуулжа, өөһэдынгөө искусстватай танилсуулжа байна. Уран зохёолшод, уран зураашад, хүгжэм зохёолшод, дуушад городой промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдтэй танилсана, хөөрэлдэнэ.

Мэдээжэ композиторнууд Эдуард Колмановский, Аркадий Островский, Владимир Фере, СССР-эй Ехэ театрай дуушан Юрий Дементьев, дуушад Иосиф Кабзон, Виктор Кохно, Валентина Столбова болон бусад локомотив-вагон заһабарилгын заводто ерэжэ, хүдэлмэришэдтэ бэлиг шадабаряа харуулба.

«Манай заводто артистнар ерэхэнь» гэһэн суу сахилгаан түргэнөөр таража, хүдэлмэришэд механическа цехэй хажуудахи талмай дээрэ олоороо суглараһан байба. Түрэл Москва, мүн Эхэ оронноймнай ондоошье городуудһаа ерэһэн айлшадтай уулзаха, хөөрэлдэхэ, тэдэнэй концерт хараха хүсэлэнтэй хүдэлмэришэд артистнарые халуунаар угтаа. РСФСР-эй композиторнуудай холбооной секретарь Ф. Г. Фере ород арадай искусствын түлөөлэгшэдэй үмэнэһөө сугларагшадые амаршалха, мэндэ хүргэхэ зуураа, Буряадай промышленностиин гигантын хүдэлмэришэдтэй уулзаһандаа баярлажа байһанаа мэдүүлбэ, ажал хэрэгтээ бүри ехэ амжалта туйлахыень хүсэбэ. Ростов городой ажалшадай «Россельмаш» заводойхидой зүгһөө артистка Соколова амаршалга хүргөө.

Нэрьемэ альга ташалтаар угтагдаһан композиторнууд Э. Колмановский, А. Островский өөһэдынгөө зохёоһон хүгжэм, дуунууд тухай хөөрэһэн байна. Тэдэнэй зохёоһон дуунуудые эндэ ерэһэн артистнар дуулажа үгэбэ. Ехэ театрай дуушан Ю. Дементьев «Ленин, эрхэ сүлөө, Москва», «Нүхэр Фидель» гэһэн дуу дуулажа, эндэ сугларагшадые ехээр һонирхуулба. Эстрадын дуушан Иосиф Кабзон «Ажабайдал, шамдаа дуратайб», «Минии нүхэр», «Ородууд дай хүсэнэ гү» гэһэн дуунуудые шадамар бэрхээр дуулаа. Урдань манай эндэ ажаллаһан композитор Л. Израилевичай зохёоһон республикымнай 40 жэлэй ойдо зорюулһан хүгжэм гүйсэдхэгдөө.

Ажал хэрэгээрээ суута гараһан, Социалис Ажалай Герой Анисим Николаевич Оширов, залуу инженер Вадим Лазарев заводой коллективэй зүгһөө артистнарые халуунаар амаршалаа. һонирхолтой концерт харуулһанайнь, заводто ерэжэ хүдэлмэришэдтэй уулзаһанайнь түлөө баясхалан хүргэбэ. Завкомой түрүүлэгшэ Ф. А. Абагаев ородой искусствын түлөөлэгшэдые манай эндэ дахинаа ерэхыень хүсэбэ. Заводоймнай олон мянган хүдэлмэришэд һайнаар ажаллажа, амаран сэнгэжэ, хүгжэм дуу шагнажашье шадаха гэжэ тэрэнэй хэлэхэдэ, артистнар, хүдэлмэришэд үни удаан альгаа ташабад.

С. Бардамова.

БАЯРАЙ УГТАМЖА

Ородой литература болон искусствын һайндэр манай республикын түб хотодо үнгэргэгдэжэ байна.

Айлшаар ерэһэн уран зохёолшод В. Кочетов, А. Андреев болон Д. Ковалев уржадэр «Электромашина» заводто ерэжэ, уулзалга хээ.

Хүдэлмэришэдэй баглаа сэсэгүүдые айлшадтаа барюулхадань оркестр наадажа, баярай хүгжэм зэдэлүүлбэ. Хүүгэдэй саадай жаахан үхибүүд буряад тэрлигүүдые үмдөөд, айлшадайнгаа урда ёохор хатаран, ехэтэ һонирхуулаа.

КПСС-эй Улаан-Үдын Советскэ райкомой секретарь нүхэр Ц. Ц. Митыпов айлшадаа амаршалжа, сугларһан зонтой танилсуулба.

— Хүндэтэ нүхэд! Ородой литература болон искусствын һайндэр манай республика дотор эхилбэ. Мэдээжэ уран зохёолшо Всеволод Анисимович Кочетов түрүүтэй Москвагай хэдэн зохёолшод танай заводто айлшалжа ерээд байна,— гэжэ нүхэр Митыпов нэрьемэ альга ташалган доро хэлэбэ.

В. А. Кочетов өөрынгөө зохёохы ажал болон ударидаг «Октябрь» журнал тухайдаа хөөрөө.

— Бүхы наһаяа үндэр түрэлтэ хүдэлмэришэн ангитай холбоожо, тэрээн тухай бэшэдэгби. «Журбинтан», «Аха дүү Ершовтон», «Обкомой секретарь» гэжэ романууд соогоо хүдэлмэришэн хүнүүдые гол геройнууд болгоо һэм. Манай совет хүдэлмэришэдэй хуби заяан, һанал бодолые ходо һонирхожо ябадаг гээшэб,— гэжэ уран зохёолшо хэлэбэ.

«Үргэн урасхал», «Ажаһууха ехэ дуратайб», «Хүн зон, зүбшэлсэжэ туһалагты» гэһэн номуудай автор А. Д. Андреев хайшан гэжэ ажабайдалтай танилсадаг тухайдаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

Поэт Дмитрий Ковалев шүлэгүүдээ ехэ эршэтэйгээр уншаба.

Хүдэлмэришэдэй зүгһөө — кран-барилгын цехэй мастер Николай Демин, электромеханическа цехэй фрезеровщица Евгения Нимбуева гэгшэд айлшадаа халуунаар амаршалба.

Һүүлээрнь уран зохёолшод заводой цехүүдтэй танилсаа.

Уулзалганда буряад уран зохёолшод Н. Балдано, А. Бальбуров, Д. Хилтухин, Ц.-Б. Бадмаев, С. Ангабаев, А. Бадаев хабаадалсаа.

В. Петонов.

ГАЛУУТА НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ...

Галуута нуурай дэргэдэхи партер, амфитеатр гэһэншүү үндэр налуу эрье дээрэ айхабтар олон зон сугларшанхай хүлеэжэ байбад. Тэдэнэй гоё һайхан хубсаһанай улаан, ягаан, хүхэ, ногоон үнгэ ниилэн хамтархадаа, хэлэшэгүй гоё эрдэниин зүйдөөл, бүридэл мэтээр үзэгдэхэ юм.

— Томо клуб, Культурын ордоншье байха. Теэд тэндэ олон зон багтахагүй ха юм даа. Зунай һайн зулгы сагта газаа хээрэ жэшээгүй дээрэ ха юм даа. Эндэ мүнөө дүтын колхоз, совхоз бүхэнһөө делегацинууд ерээ. Дүн хамта 15 мянган хүн сугларaa,— гэжэ үйлэдбэриин управлениин парткомой секретарь нүхэр Чебунин омогорхон хөөрэнэ.

Эрье дорохоно шэб шэнэхэн сценэ. Дээрэнь хэдэн микрофонууд тодхогдонхой. Теэд удабашьегүй даа ородой культурын һайндэртэ зорюулагдаһан баярай ёһолол эхилбэ. Сценэ дээрэ һураг суута айлшадай һубарилдан гаража ерэхэдэ, 10 гара мянган хүнэй альга ташалган зунай шанга аадар бороо мэтээр шаяаршана.

— Хани нүхэд, хүндэтэ айлшаднай! Аймагай бүхы ажалшадай, эндэ сугларагшадай үмэнэһөө айлшадаа амаршалхыемни зүбшөөгыт. Республикымнай тогтоһоор 40 жэлэй ойн һайндэртэй дашарамдуулан москвагайхидай ерэһэндэ хизааргүй баяртайбди. Энэмнай ород, буряад арадай хани нүхэсэлэй улам бата бэхи боложо байһанай бодото гэршэ мүн.

Хүндэтэ айлшад, танай концерт хадаа манай уурхайшадай, бусад бүхы хүдэлмэришэдэй, уран һайханай самодеятельностиин ажал хүдэлмэридэ аша туһа ехээр үзүүлхэ байха,—гээд нүхэр Чебунинай хэлэхэдэнь альга ташалган мүн лэ нэрьешэнэ.

Удаань улаан тугуудые үргэһэн, улаалзай һайхан сэсэгүүдые бариһан уран хөөрхэн эдир пионернүүд —ород, буряад үхибүүд сценэ дээрэ гаран жагсажа, хүндэтэ айлшадтаа хүдөө талын шэмэг дээжэ— баглаа сэсэгүүдые баяртайгаар барюулна. Анха урда сагта буурай бүдүүлиг байһан буряад орон тухайдаа, Октябриин революциһаа хойшо тэрэнэй ямар түргэнөөр хүгжэн мандаһан үльгэр түүхэ тухай хонгёо шэнгэн хоолойгоор ород хэлэн дээрэ омогтой дорюунаар шүлэглэн хэлэжэ: «Коммунизмын хэрэгэй түлөө бултаараан бэлэмди», —гээд тангарилганад.

Һүүлээрнь Гусиноозерскын горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Иванов ороной ниислэл Москваһаа ерэһэн айлшадтаа ород хүндын гуримаар хилээмэ дабһа барижа, «морилжо хайрлыт» гэһэн урин налархай уряал айладхана. Хирюугай үгые хамагта мэдээжэ дуушан Г. Великанова хэлэжэ, аха дүү буряад арадай, Галуута нуурайхидай ажалдань амжалта, ажабайдалдань зол жаргал хүсэжэ байһанаа хүхюу соггойгоор мэдүүлнэ.

Хүндэтэ айлшадаа Сэлэнгын совхозой һаалишан А. Цынтунова амаршалба. Тольбо сэбэр ород хэлэн дээрэ торьдиһогүй бэрхээр тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ иигэжэ тэмдэглэбэ:

— Сэлэнгэ нютагтамнай сэхэ зорижо ерэһэнтнай ехэл һайн даа. Маанадай хани нүхэсэл мүн саашадаашье энэ сэлгеэ үргэн Сэлэн-

(Түгэсхэлынь 4-дэхи нюурта)

Айлшаднай хөөрэнэ

РСФСР-эй композиторнуудай холбооной секретарь В. ФЕРЕ:

— Ород соёл культурын үдэрнүүд элдин һайхан Буряад орондо хэр үнгэржэ байнаб гэжэ асууна гүт? Гайхалтай һайхан, халуун дулаан хани нүхэсэлэй оршон байдалда ехэл ашаг туһатайгаар, һонёор үнгэржэ байна. Ингэжэ манай бүхы хүгжэмшэд, мантай сугтаа ерэлсэһэн дуушад нэгэн һаналтайгаар мэдүүлхэ байһаннинь дамжаггүй. Олон тоото уулзалгануудые ниислэл хото —Улаан-Үдын промышленна предприятинуудаар хэхэ зуураа, арад олоной хүгжэм ойлгодог, манай хүгжэмшэдэй зохёолнуудые һайн мэдэдэг байһандань баясангүй байхаар бэшэ. Буряад арад хүгжэмшэ арад гэжэ хэлэхэдэ алдуутүй. Иимэ хүгжэм ойлгодог болоһон ушарынь баһал гүнзэгы удхатай гэжэ һананаб.

Гайхамшагта һайндэртэнь дашарамдуулан, ажалша буряад арадые халуунаар амаршалнаб. Ажалдаа, хубиингаа ажабайдалда амжалтатай, золтой жаргалтай ябахыень юрөөнэб.

Конферансье Б. БРУНОВ:

— Сайн байна. Таанадые, «Буряад үнэн» газетын уншагшадые, буряадһаа ондоо хэлэн дээрэ мэндэшэлхын аргагүй хадань, үшөө Москвада ябахадаа «Сайн байна» гэжэ үгэ сээжэлдээ һэм. Сайн байна, орденто Буряад республикын олон түмэн ажалшад! Ойнтнай ехэ баяраар дашарамдуулан, халуунаар амаршалнаб. Танай һайхан тала нютаг хоёрдохиёо ерэбэб. Тиимэл хадам намайе буряад хүн болоо гээшье һаатнай арсаха ямаршье эрхэгүйб.

Үшөө дахин сайн байна, буряад нютаг, Байгал далай, Саян уула, ажалша бүхэриг буряад зон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эстрадай артист З. Шарафутдинова Куба тухай дуу ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдэй урда гүйсэдхэнэ.
В. ЗОРКИНОЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Галуутай-Нуурай эрьедэ сугларһан кэдэн мянгаад ажалшадай урда Москвагай айлшад хатар наада харуулна.
В. НИКОЛАЕВАЙ фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ородой хүндын гурнмаар дабһа-хилээмэ тогтоон абаһанай һүүлээр артист Г. Великанова харюугай үгэ хэлэжэ байна.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

АЖАЛ ХЭЖЭ АЛДАРШАХА

Партиин ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд манай районой бүхы ажалшадай политическэ болон ажалай эдэбхи үүсхэл шэнэ хүсэтэйгөөр бадарааба.

Шэнэ жэлэй эхиндэ манай районой промышленностиин хүдэлмэришэд Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн, мүн һүүлээрнь КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй хүндэлэлдэ хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 700 мянган түхэригэй продукци Эхэ орондоо үгэхэ гэһэн хүндэтэй уялга абаһан байгаа. Июниин 27-ной байдалаар промышленна продукци гаргаха хахад жэлэй түсэб 102,5 процент дүүргэгдэжэ, түсэбһөө гадуур 8 автокран, хэдэн арбаад электродвигатель, 140 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл бүтээн гаргагдаа. Хамта үнгэрһэн хахад жэлэй туршада 970 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээгдэжэ, гүрэндэ үгтөө.

Хүн зониие хүмүүжүүлгэдэ ниитын ажалай шиидхэхы удха шанартай байһые Центральна Комитедэй Пленум үшөө дахин онсолон тэмдэглэбэ. Энэнь хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые түрүүлнэ.

Судна заһабарилгын заводто социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадаа, профсоюзай комитедүүд гансахан ажалайнь үрэ дүн харадаггүй, харин ажалша бүхэнэй гэртээ, ниитын газарта, ямараар бэеэ абажа ябадагынь харалсадаг байна. Иимэ турим хүн бүхэнэй хүмүүжэлдэ нилээдгүй ехэ нүлөө үзүүлдэгынь элитэ.

Жэшээнь, июнь һарын дүнгөөр шудхалгын хабсаргалгын хоёр участогууд завод соогоо түрүү һуури хубаалдаха болоо һэн. Участогуудай хүдэлмэриин бүхы талые хаража үзөөд, хабсаргагшадай участогто дамжуулгын вымпел мүнөөн шантайгаар барюулха гэгдээ һэн.

Энэ участогай коллектив валовой продукци гаргаха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэһээ гадна, коллективэй гэшүүн бүхэнэй ажалай журам һайн, зоной дунда бэеэ һайнаар абажа ябадаг юм. Харин шудхалгын участогайхидта хоёрдохи һуури олгогдоо һэн. Үйлэдбэриин түсэб эдэнэр нүгөөдүүлһээ ехээр үлүүлэн дүүргэбэшье, эндэ ажалһаа гээгдэхэ ушар гараһан байгаа. Имагтал энээнһээ боложо, тус участок хоёрдохи һуури эзэлээ.

Удаань участогай коллективэй гэшүүд ажалһаа гээгдэһэн хүнүүдые зэмэлхэһээ гадна, саашадаа иимэ ушар тохёолдуулхагүй хэмжээнүүдые өөһэдөө абаһан байна. Мүн ажалһаа гээгдэһэн хүнүүдшье саашадаа иимэ аягүй ушар гаргахагүйбди гэһэн байна.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ совет хүнэй һайн һайхан абари зангынь эли тодоор харагдадаг байна. Нэгэ иимэ жэшээ дурдая. Энэ заводой мэргэжэл ехэтэй фрезеровщик коммунист Алексей Павлович Бартуков залуу гурбан хүдэлмэришэдые мэргэжэлдээ һургаха гэһэн үүсхэл гаргаһан юм. Тиигээд шэнэ бригада эмхидхээд, өөрөө түлөөһэгүйгөөр бригадираар хүдэлхэ болоо һэн. Мүнөө энэ бригадай амжалта ехэ. Ажалай бүтээсэ үдэрһөө үдэртэ дээшэлнэ. Юрын хүдэлмэришэнэй энэ үүсхэлые заводэй партийна организаци халуунаар дэмжэжэ, цех бүхэндэ нэбтэрүүлхые дурадхаа һэн.

Соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ олониитын эдэбхитэдые хабаадуулхын тула эндэхи партбюро ехэ оролдолго гаргана.

Заводто 38 хүнһөө бүридэһэн соёл сурталай комисси хүдэлнэ. Комисси дүрбэн секцитэй юм: агитациин, экономическа эрдэм ухаа дэлгэрүүлгын, залуушуулые хүмүүжүүлгын, культурно-ниитын хүдэлмэриин. Секци бүхэн тодорхой түсэбэй ёһоор хүдэлмэреэ ябуулдаг. Энэ комиссиин хэһэн ажал хүдэлмэри хүдэлмэришэн бүхэниие баясуулдаг. Хүдэлмэринь тодорхой, үйлэдбэридэ дүтэ болонхой.

Электрохабсаргагшадай бригадада кран бүтээгээд, гурбадахи кварталда ашаглалгада оруулха даабари үгтэһэн байгаа. Энэ даабариечь болзорһоонь урид, республикынгаа ойн һайндэртэ дүүргэхэ гэжэ хабсаргагшад өөһэдөө шиидээ һэн. Тэдэнэр үгэдөө хүрөө. Мүн баржа бүтээлгын гаргаша шэнжэлэгдэжэ, тэрэниие хямдаруулха хэмжээнүүд абтаһан юм. Залуу хүдэлмэришэдэй амаралта, аяншалга, спортивна хэмжээ ябуулганууд эмхидхэгдэнэ, тэрэшэлэн элидхэл лекцинүүд, һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд ходо боложо байдаг, харуулан ойлгуулха агитациие эмхидхэхэ талааршье эндэ нилээд олон һайшаалтай зүйлнүүд бии.

Шэлэй завод, «Электромашина» завод, АТК-3, «Труд» гэжэ оёдолой фабрика, барилгын талмай, барилгын хоёрдохи управленидэ лекциин болохо тусхай үдэр гаргагданхай. Энэ үедэ «Знание» бүлгэмэй гэшүүд, комплексно, багшанарай, библиотекын институдуудай, кооперативна техникумэй хүдэлмэрилэгшэд эндэ ерэжэ, хөөрэлдөө, лекци үнгэргэдэг юм. Кооперативна техникумэй һурагшад-лекторнуудай бүлэгэй хүдэлмэри һайшаалтай. Мүн багшанарай институдай, № 16 һургуулиин һурагшадай зүгһөө ниитэ политическэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байһыень дэмжэхэ шухала.

Манай район дотор зунай агитталмайнууд хүн зоной дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Район дотор тиимэ 16 талмай хүдэлнэ. Тэндэ хөөрэлдөө, элидхэл болон лекцинүүд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадтай, фабрика болон заводуудай үнинэй хүдэлмэрилэгшэдтэй, коммунис ажалай ударнигуудтай, депутадуудтай уулзалга ходо боложо байдаг.

Соёл сурталайнгаа хүдэлмэриие улам ехэ нүлөөтэй болгохын тула районой партийна организаци эрдэмтэдые, мэргэжэлтэдые, үйлэдбэриин түрүүшүүлые, партийна, советскэ, ажахын хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые улам олоор хабаадуулха хэмжээнүүдые абана. Мүн КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан хүн зониие коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд хараалагдажа байнхай.

Эдэ үдэрнүүдтэ манай партийна организацинууд ЦК-гай июниин Пленумэй материалнуудые үргэн ниитэ ажалшадта хүргэхэ талаар бүхы хүсэеэ элсүүлэнхэй. «Партиин ЦК-гай Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» гэһэн уряанууд хаа хаанагүй зэдэлнэ.

Т. Балтуев,
КПСС-эй Улаан-Үдын
Советскэ райкомой секретарь.

Пленумэй материалтай танилсана

ПЕТРОПАВЛОВКА. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй арад зониие танилсуулха зорилгоор агитаторнуудай семинар Борьёогой «Коммунизм» колхоздо үнгэргэгдэбэ. Мүнөө агитаторнууд тракторно-таряан ажалай бригада, гүүртэ, отаранууд дээгүүр механизаторнуудтай, малшадтай хөөрэлдөө хэнэ.

Колхозой хоёрдохи отделениин ноохо хайшалагшадта багша нүхэр Сагалеев айлшалаа. ЦК-гай Пленум тухай тэрэ һонин хөөрэлдөө хээ. Олон хүн асуудал һураа.

Колхозой парткомой секретарь нүхэр Жигмитов механизаторнуудай урда Пленумэй материалнууд тушаа элидхэл хэһэн байна. Олон хүн үгэ хэлээ. Тэдэнэр соёл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай тогтохо зуураа клубай, спортын хүдэлмэри, кино харуулалга һайжаруулха тухай асуудал табяа.

Баярай оршон байдалда артелиин 2-дохи отделениин тракторно-таряан ажалай бригадада коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

Б. Чагдуров.

Үбһэндөө орохынгоо урда тээхэнэ

Партийна суглаа хэжэ, тэжээл бэлэдхэлгын асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Тэндэ үбһэ хуряалгын үедэ эмхидхэгдэхэ социалис мүрысөөнэй гурим, ажалай түлбэри, бүтээгдэхэ нормо хаража үзэгдэһэн юм.

Мүнөө жэл 16 звено тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ хүдэлхэ. Колхознай 4100 гектар сабшалангай ургаса хуряажа, 27000 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбтэй.

Шара-Гол гэжэ газарта хуряалгын хүдэлмэри үргэлжэдөө оньһожоруулагдаха байна.

Үбһэ хуряалгын үедэ бүтээсэтэйгээр, шанар һайнтайгаар хүдэлһэн зоной ажалай түлбэри дээшэлүүлэгдэхэ. Мүн ажалдаа шалгарагшадта мүнгэн шан үгтэхэ, дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха байна.

Колхоз 1900 гектарта таригдаһан силосэй ургамалнуудые хуряаха юм. Тэрэнэй 650 гектарынь кукуруза болоно. Кукурузашад ургасынгаа хойноһоо харууһалан, газараа борнойлно, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ.

Манай эндэ хуратай бороотой. Сабшалангай ургаса һайн. Республикынгаа һайндэрэй һүүлээр үбһэндөө орохоор бэлэнбди.

Н. Домышев,
Түнхэнэй «Сибиряк»
колхозой түрүүлэгшэ.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной июлиин 5.

БАРИЛГЫН ДЭЛИСЭ УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

Үнгэрһэн 10 жэл соо республикымнай хүгжэһэн зам һонирхолтой, ехэшье гэшэ. Эдэ жэлнүүдэй туршада хүгжэнги экономико байгуулагдаа, промышленность шэнээр хүгжөөгдөө. Мүн барилга эрхилхэ хэрэгтэ ехэ хубилалта болоо. Түсэбөөр хараалагдаһан промышленна томо предприятинуудые байгуулхынгаа хажуугаар, гэр байранууд олоор баригдажа байна.

Долоон жэлнүүдэй туршада республика доторнай барилга бүри ехээр, үргэн далайсатайгаар эрхилэгдэнэ. Үнгэрһэн ганса дүрбэн жэл соо капитальна барилгада 350 миллион түхэриг һомологдоһон байна. Энэнь долоон жэлэй урдахи 12 жэл соо һомологдоһон бүхы мүнгэнһөө 12 миллион түхэригөөр үлүү ехэ болоно.

Барилга ехээр эрхилһэнэй ашаар арадай ажахын олон һалбариин гол фондынууд шэнэдхэгдээ, промышленна олон предприятинууд шэнээр баригдаа. Горнорудна, ой модоной, машина бүтээлгын промышленностиин предприятинуудай тоо ехээр олошоруулагдаа.

Гэр байранууд хэзээ хэзээнэйхиһээ олоор баригдажа байнхай. Долоон жэлэй дүрбэн жэл соо республикымнай городууд, районно центрнүүдтэ хахад миллион дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушаагдаа гэхэ гү, али 25 мянган бүлэ шэнэ байрануудта зөөжэ ороһон байна. Гадна 16,5 мянган үхибүүдэй һураха һургуули, 676 оротой эмнэлгын эмхи зургаан, хүдөө ажахын институдай байшан баригдажа дүүргэгдээ.

Шэнэ барилга үргэнөөр эрхилхын, түргөөр дүүргэхын тула барилгын материалнуудай промышленность болон барилгын индустри хүгжөөхэ шухала. Тиимэһээ жэл бүхэндэ ехэ мүнгэн зөөри энэ һалбари хүгжөөлгэдэ зорюулагдана. Энээнэй ашаар мүнөө нэгэ жэл соо 72 мянган кубометр хабсаргамал түмэр бетон зүйлнүүд бүтээн гаргагдана. Энэнь 1959 онойхитой сасуулхада 1,8 дахин үлүү болоно.

35 мянган кубометр хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдые бүтээн гаргаха Улаан-Үдын, мүн Бэрээнэй хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдэй заводууд энэ жэлдэ ашаглалтада тушаагдаха юм.

Мүн рудна бэшэ материалнуудай бааза хүгжөөгдэжэ байна. Шулуу малтаха карьернүүдые ашаглажа эхилхэдэ, 540 мянган кубометр барилгын шулуун малтан абтаха. Жэлдээ 33 мянган тонно извёосхо галдаха шадалтай Татауровско завод хүдэлжэ эхилхэнь. Гэрэй томо панель гаргаха завод баригдажа дүүргэгдээ. Жэл соо энэ завод 35 мянган дүрбэлжэн метр томо панельнүүдые бүтээхэ шадалтай юм. Бүри энэ жэлдэ «Бурстрой» трест тус заводой бүтээһэн панельнүүдээр гэр байрануудые барижа эхилхэнь. Заводые дүүрэн һайнаар ашаглабал, барилгын 50 процентнь индустриальна аргаар бүтээгдэдэг болохо.

Шэлэй заводой үйлэдбэри шэнэдхэн хубилгагдажа байнхай. Сонхын, мүлимэл шэл, шэлэй хүбэн үйлэдбэрилэн гаргаха шэнэ завод бариһантай энэ ажал сасуулмаар. Хэдэн шэнэ корпусууд бодхоогдожо байна. Республика дотороо эгээл түрүүшынхеэ энэ барилга дээрэ перлит-бетонно томо панельнүүд хэрэглэгдэжэ эхилээ. Жэлдээ 8 миллион дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилэн гаргаха шадалтай шэнэ корпус 4-дэхи кварталай туршада ашаглалтада тушаагдахань.

Улаан-Үдын теплоэлектроцентралиин 5-дахи ээлжээн баригдажа эхилээ. Эндэ тодхогдожо байһан турбина байгша ондо ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Мүн 81 километр утатай электродамжуулгын лини, трансформаторна подстанци баригдажа дүүргэгдэхэ. Республика дотороо энергетическэ бааза хүгжөөхэтэй хамта, Братска ГЭС-һээ электрын эшэ дамжуулан абаха ехэ вольтно лини баригдажа байна. Тимлюгэй цемент-шиферэй завод Братска ГЭС-һээ электрын хүсэ бүри энэ жэлдэ абадаг болохонь. Ойрын хоёр жэл соо Улаан-Үдын, республикын аймагуудай предприятинууд ГЭС-эй энергеэр хүдэлжэ эхилхэ.

Горнорудна промышленностиин барилгануудые эрхилхэ зорилгоор энэ жэлдэ хэдэн миллион түхэриг мүнгэн һомологдоо. Зэдын вольфраммолибденэй комбинатда вольфрамай руда илгаха шэнэ фабрика, байрын олон гэрнүүд, культурна ажаһуудалай эрилтые хангаха эмхи зургаанууд баригдахаар хараалагдаба.

Машина бүтээлгын шэнэ һалбари амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Эдэ зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг «Электромашина», «Бурят-кабель», «Теплоавтоматика» заводууд һэльбэн заһабарилагдана, шэнэ корпусууд баригдана. Мүн локомотив-вагон заһабарилгын заводые үргэдхэхэ талаар барилгын ехэ ажал бүтээгдэнэ. Байгша ондо шэнэ корпус ашаглалгада тушааһанай ашаар тепловоз заһабарилха шухала асуудал шиидхэгдэхэ юм.

Хүнгэн промышленность хүгжөөлгэдэ ехэ мүнгэн зөөри һомологдоно. Энэ промышленностиин эгээл томо предприяти—ноохо угаадаг фабрика түрүүшынгээ продукци байгша ондо үгэхэ байна.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика, Сухын арһанай завод, Га та-Нуурай оёдолой фабрика, Х тын трикотажна фабрика болон сад предприятинууд үргэдхэгд шэнээр баригдажа байна.

Манай республика ой мо айхабтар баян. Тиимэһээ модо босоруулгын промышленност хүгжөөлгэдэ ехэ анхарал хан лагдана, жэл бүхэндэ ехэ мү зөөри һомологдоно. Шэнэ леспр хозуудые барихын тула 1963 8 миллион түхэриг үгтэнхэй. бэн жэлэй турша соо хүдэлмэри дэй ажаһуудаг шэнэ тосхон Се гинск урган бодоо. Тэндэ целлю но-картонно томо комбинат ба дана.

Республикымнай городууд, ра нуудта харгы барилгада ехэ ан рал хандуулагдана.

Ажалшадые гэр байраар ханг асуудал шиидхэхын, культур ажаһуудалайнь эрилтые ханга тула нютагай соведүүдэй тал олон барилга хэгдэнэ.

1963 ондо республика дотор 132 мянган дүрбэлжэн метр б рын талмай, 1300 үхибүүдэй ха эмхи зургаан, 6120 һуури һургуули барижа дүүргэхээр хар лагданхай. Мүн культурна э зургаанууд олоор баригдаха Республикымнай городуудта үр экрантай 3 кинотеатр, библиоте институт баригдаха. Улаан-Үдэ родто канализаци, водопровод, луун урал дамжуулха түхеэр бариха талаар горитойхон ажал тээгдэжэ байна. Иигэжэ гэр рын, ажаһуудалай эрилтые хан гын түлөө түлөөһэн хямда бол доходо юм.

Хүдөө ажахын барилга хаа нагүй үргэнөөр эрхилэгдэнэ. Нёдо жэлэйхитэй сасуулхада 1 ондо хүдөө ажахын барилгада процентээр үлүү ехэ мүнгэн һо логдоо. 3700 үнеэдэй, 3180 тугал 5280 гахайн, 8500 хониной ба байрануудые, 20 мянган дүрбэл метр байрын талмайтай шэнэ бариха зорилго хүдөөгэй бари шадай урда табигданхай.

Шэнэ барилгануудые түргэн хямдаар, һайн шанартайгаар ба ха мүнөө үеын гол шухала зори дүүргэхын тула, барилгада ш арга үргэнөөр хэрэглэхэ, ин триальнаар эрхилхэ эрилтэ хэгдэ Барилгые хүтэлбэрилхэ талаар дэһэн хубилалтанууд гэр байран дые, промышленна объектнүү богони саг соо һайн шанартайга хямдаар хэхэ хэрэгтэ ехэ удха нартай.

1963 ондо капитальна бари хэхэ, абаһан социалис уялгануу дүүргэхын, үйлэдбэриин барил нуудые хараалагдаһан саг бол соонь ашаглалгада тушааха, а лай бүтээсые дээшэлүүлхэ дааб дүүргэхын, барилгын шанар һ жаруулхын, үнэ сэнгыень хям руулхын тула хүсэ шадалаа элс лэн ажаллаха, анхарал оролдо гаргаха хэрэгтэй гэшэ.

Республикымнай барилгаша урдаа табигдаһан зорилгонуу дүүргэхэнь лабтай.

Б. Федоров,
КПСС-эй обкомой барилгы
болон городой ажахын
таһагые даагша.

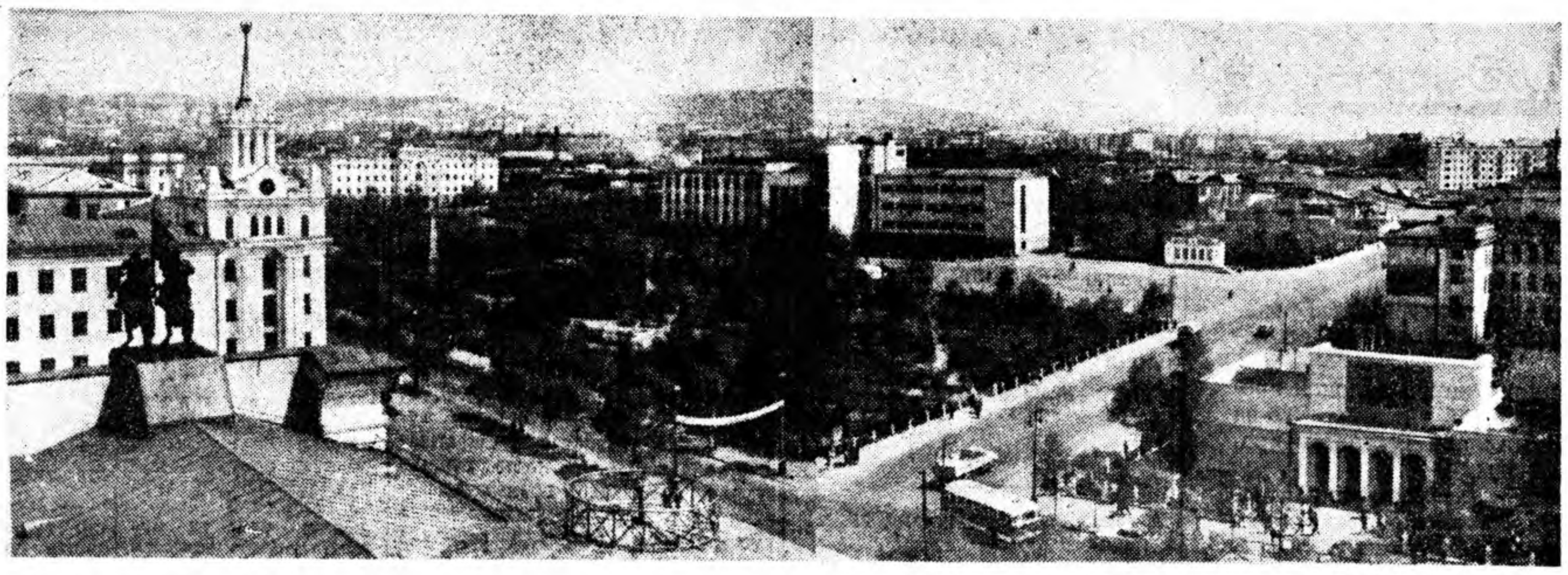

Буряадай АССР-эй ниислэл хото — Улаан-Үдэ.   Э. БРЮХАНЕНКЫН фото.

ҺАЙНДЭРӨӨ АЖАЛАЙ БЭЛЭГЭЭР УГТАНАБДИ

Хурумхаанай совхозой ажалшад КПСС-эй XXII съездын, партиин ЦК-гай Пленумүүдэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, байгша оной түрүүшын хахадта ажахын, культурна байгуулалтын талаар зарим тэды амжалта туйлаа.

1963 ондо 9200 центнер мяха, 21000 центнер һү, 1400 центнер ноохо, 280000 үндэгэ гүрэндөө худалдаха зорилготойбди. Мяхан 1962 онойхиһоо 22 процентээр, һүн—30, ноохон—40, үндэгэн 40 процентээр ехэ болгогдохо юм. Эбэртэ бодо малай тоо 5 процентээр, хонидой 16 процентээр олошоруулагдаха байна.

Эдэ социалис уялгануудаа дүүргэхын тула эрмэмтэйгээр хүдэлхэ, ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр, хэшээл оролдосотойгоор хандаха эрилтэ совхозой хүдэлмэришэдэй урда табигдана. Эндэхи партком, дирекци, профсоюзай комитет жэлэй эхинһээ хойшо ороохо таряа ехээр абаха, малай тэжээл элбэгээр хангаха, малайнгаа тоо толгойе олошоруулха асуудалда ехэ анхарал хандуулһан байха юм. Жэшээлхэдэ, 1962 оной декабрь, 1963 оной январь, февраль, март, апрель һарануудай социалис уялга баталагданхай. Һү һаалгаар май, июнь һарануудай уялга тусгаар харагдан баталагдаһан байха юм. Тэрээн дотор түрүү һаалишад, гүүртын адуулагшадые материальна урмашуулгын асуудал харагданхай.

Һаалишад, тугалшад, хонишод, механизаторнуудай мүрысөөнэй дүн саг үргэлжэ сэгсэлэгдөөд, бригада, гүүртын хүдэлмэришэдэй суглаанууд дээгүүр зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Энэ жэл малай түл абалгада тусгаар анхарал хандуулагдажа, эмхитэйгээр үнгэрөө. Июниин 1-нэй байдалаар 15850 хурьгад абтажа түлжүүлэгдээ. Энэмнай нёдондонойхиһоо 3800 толгойгоор олон болоо. Хара-Модоной отделенидэ (эрхилэгшэ нүхэр Дондупов, парторг нүхэр Дамбаев, местномой түрүүлэгшэ нүхэр Базаров) түл абалга илангаяа һайн. Тус отделени 5108 хурьга абажа, гарзагүйгөөр түлжүүлээ. Тэрэнь 100 хонин бүриин 80 хурьган болоно. Тиигэжэ нёдондонойхиһоо 1300 хурьга үлүү олые абаба. Эдэнэр совхозой дирекциин, парткомой, хүдэлмэришэнэй комитедэй дамжуулгын Улаан туг барижа байһаар.

Совхозой түрүү хонишод Чимит Замбуланова, Цыпылма Жигжигова, Очирма Дармаева, Дулгар Домшоева, Владимир Дондупов, Бумбырма Дылыкова, Очиржаб Дондупов гэгшэд туд бүридөө 100 хонин бүриин 85—94 хурьга абаа. Мүн июниин 1-дэ 1266 тугал абтаад байна.

Малаа зуһаланда гаргахатайтаа хамта үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ 13 пункт нээтээбди. Мүнөө 1448 үнеэд, 307 толгой гунижад искусственнаар ороондо оруулагдаад байна. Үрэжүүлэгшэ техник нүхэд Лысенков, Очиров гаргуу һайнаар хүдэлөө. Гүүртын мал адуулагша Сама Онгонова 100 гунижадай 75-еень үрэжүүлээд байна. Энэ хүдэлмэри ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэгдэхэнь.

Совхозой хүдэлмэришэд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые 112 процент дүүргэбэ. Үбэлдөө, хабартаа һайса тордогдожо хүшэ абаһан 4000 эрье хонид тушаагдаа. Худалдагдаха хонидой поолһон хамагай түрүүндэ хайшалагдаһан байха юм.

Һү худалдаха түсэбөө дүүргэхэ ябадалдамнай бэрхэшээлтэйшэг ушар тохёолдоо. Энээнһээ гарахын тулада жэлэй эхинһээ хойшо һү абалгые ехэдхэхэ хэмжээнүүд абтаа. Тиигэжэ нэгэ бага дабшалта хэгдээ. Совхознай һү һаалга, худалдалгые нёдондоной энэ үеынхиһөө хоёр дахин ехэдхээд байна.

Шаманскын коммунис ажалай гүүртын хүдэлмэришэд (Һахалиин отделени) гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 12-то дүүргээ һэн. Тэдэнэр 1620 центнер һү тушаагаа. Энэнь—отделениин партийна организациин, местномой, тэндэхи малшадай ажалай аша габьяа. Отделениин партийна организаци, местком социалис мүрысөөнэй дүн саг соонь гаргадаг, һаалишадай үдэр бүхэндэ һү һааха түсэб үгэдэг байгаа.

Һаалиин гүүртын бригадир нүхэд Метешов, Богатых гэгшэд малаа түхэреэн суудхэ соо адуулха, үдэртөө гурба дахин һааха хүдэлмэри эмхидхээ. Һаалишадынь үнеэдтээ бурдууг уулгана. Отделениин түрүү һаалишад Лидия Иванова, Нина Иванова жэлэй эхинһээ хойшо 192 центнер (түсэбынь 185 центнер) һү һаагаа. Тэрэшэлэн һаалишад Лидия Молчанова, Надежда Степанова, Александра Любовникова гэгшэд һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэд.

Партиин кандидат, һаалишан Валентина Кожевина түрүүшынхеэ тугаллаһан шэнэ үнеэдые даажа абаад, һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэб июниин 20-до 127 процент дүүргэбэ. Тиигэжэ үнеэн бүриһөө 828 литр һааһан байна.

Хурумхаанайхид ноохо хайшалалгаяа эмхитэйгээр эхилээ һэн. Тусхай пунктнуудта 136 машинкатай агрегадууд хүдэлөө. Ноохо хайшалагшадта ниитын хоол эмхидхэгдэһэн байна. Хурумхаанай, Һахалиин, Аргадын һургуулинуудай һурагшад ехэ туһа хүргөө.

Совхозой шубуушадшье амжалтатайгаар ажаллана. Гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб 130 процент дүүргэгдээ. Һахалиин отделениин шубуушан Елена Иванова 93000 үндэгэ тушаагаа. Тиигэһэнэйнь ашаар тус отделени үндэгэ тушааха жэлэйнгээ түсэб 124 процент дүүргээд байна. Шубуушад Дугар Бадмаев, Лидия Курикалова үндэгэ абаха жэлэйнгээ түсэб мүн лэ дүүргээ.

Энэ жэл шэниисын тарилга 1600, кукурузын—500 гектараар үргэдхэдөө. Горох 200 гаран гектарта таригдаба. Кукуруза тарихадаа холбомол сеялкэ хэрэглээбди. Жаргал Гармаевай агрегат үдэр бүхэндэ 70 гектар хүрэтэр, дүн хамта 700 гектар кукуруза тариба. Ургасын харууһан түлэг хэгдэжэ байна.

Совхозой партком, дирекци, хүдэлмэришэнэй комитет малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ асуудалда гол анхарал хандуулна. Хабарһаа хойшо уһа бүлэдэг 8 станци хүдэлжэ, 760 гектар сабшалан уһалба. Һүбаг ханааваар 1770 гектар сабшалан уһалагдаһан байха. Мүнөө жэл 100000 центнер үбһэ бэлэдхэхэ зорилго табинабди. 3000 тонно силос дарагдаха.

Совхозой хүдэлмэришэд хүдөө ажахын продуктнуудые абаха жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые дүүргэхэ хүсэл эрмэлзэлгэ, этигэл найдабаритайгаар ажаллана.

Б. НАДАГУРОВ,
парткомой секретарь.

ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКА АССР. «Шелковский» совхозой үүлтэртэ хонидой совхозой ахалагша хонишон Наурды Акватович Эсмухамбетовта Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоо.

Коммунист Н. А. Эсмухамбетовой даадаг хонишодой бригадынхид хонин бүриһөө дунда зэргээр 6,8 килограмм ноохо хайшалдаг, 100 хонин бүхэнһөө 140 хүрэтэр хурьгадые түлжүүлэн абадаг байна. Зураг дээрэ: Наурды, Абидат Эсмухамбетовтан хурьгадые хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Олоной дундаһаа шалгарна

Ранжуровай нэрэмжэтэ (Хяагта) колхозой гэшүүд республикынгаа 40 жэлэй алдарта ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаба. Энэ жэлэй түрүүшын хоёр квартал соо колхознай 4100 центнер һү гүрэндэ худалдаха аад, 4150 гаран центнер тушаагаа.

Ажалай эршэ хүсэн улам шангадана. Хуторай фермынхид олоной дундаһаа онсо шалгаржа, коммунис ажалай фермэ гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө. Һаалишад Людмила Унагаева, Августа Курикалова, Агния Жаркова жэлэй эхинһээ хойшо тус тустаа үнеэн бүриин 1100 гаран литр һү һаажа, колхоз соогоо эрхимлэнхэй.

Мүн колхозой мал адуулагшад, хонишод, шубуушад ажалайнгаа туйлалтануудые энэ һайндэртэ зорюулба. Мяха тушааха хоёр кварталай түсэб үлүүлэн дүүргэгдэбэ.

А. Соковиков,
колхозой түрүүлэгшэ.

ХОРИИН АЙМАГТА

НАРҺАТЫНХИДАЙ ЖЭШЭЭГЭЭ

Үмсынгөө үнеэнһөө центне һү гүрэндэ худалдая гэһэн Нар һатын совхозой һаалишада үүсхэлые Тэлэмбын һаалиша һайшаагаад, энээнэ бэелүүлж эхилэнхэй.

Совхозой түрүү һаалиша Цыпилма Тогтохоева — 17 Дарья Бубеева — 140, Пагм Анрова, малшан Лида Намсара ева гэгшэд 110—110 литр һ худалдаха гэжэ шиидээд, үд бүхэндэ 3—7 литр худалдаж байна. Мүн тракторист Ива Доржиев, лесник Алексей Феок тистов, пенсионер Еши Ванчи ков гэгшэд 100—100 литр ху далдаха болоо.

ҺААЛИШАН ЦЫРМАА ТҮРҮҮЛНЭ

Үдын совхозой гурбадахи фер мын түб Баянгол тосхондо эрхи ажалаараа шалгарагшад оло юм. Тэдэнэй дунда һаалиша Цырмаа Базаровагай нэрэ ходо доо ородог. Энэ жиирэй буряа эхэнэр 25 жэл хамтынгаа ма ажалда хүдэлнэ. Үнгэрһэн жэл дэ 20 үнеэдэйнгээ толгой бүриһө 1839 литр һү һаажа, совхозойн гоо, һаалишадай мүрысөөнд 3-дахи һуури эзэлээ һэн.

Энэ жэлдэ Цырмаа баһал һай һуури табинхай. Үнгэрһэн таб һара соо үнеэн бүриһөө 78 литр һааба. Энэнь совхоз соогоо эгээл эрхим дүн.

ЖЭЛЭЙНГЭЭ ТҮСЭБ ДҮҮРГЭБ

Дээдэ Хүрбын совхозрабкоо ной наймаалагшад (түрүүлэ шэнь нүхэр Кожевников) эв жэлдэ 22 мянган үндэгэ айлһа худалдан абажа, гүрэндэ тушаа ха түсэбөө июниин 10-д 23 463 хүрэтэр хүргэбэ.

Үндэгэ тушаалга тэндэ үргэл жэлһөөр.

ТУГАЛАЙ ШЭНЭ БАЙРА

Анаагай совхозой нэгэдэх фермын түб Улаан-Одон һуурин да 104 тугалай шэнэ байр М. Езоян түрүүтэй 6 дархашуу апрелиин 20-до шлакоблогоо барижа эхилһэн байгаа.

Ажалша бэрхэ эдэ дархашуу августын 31-дэ дүүргэхэ бол зортой аад, айхабтар габшагай гаар хүдэлжэ, барилгаа һаяха дүүргэбэ.

Иимэ богони болзор соо шана һайнтайгаар бариһандань сов хозой директор нүхэр Цыбик жапов, фермын эрхилэгшэ нүхэ Жигжитов гэгшэд дархашуулд баяр хүргэбэ.

Н. Галданов.

ИЛАЛТААР БАЯН 40 ЖЭЛЭЙ ЗАМ

Буряадай АССР-эй арадай ажахын, соёл культурын хүгжэлтэ тухай выставкэ

МҮНӨӨДЭР УЛААН-ҮДЭ ГОРОДОЙ СОЕЛ КУЛЬТУРЫН, АМАРАЛТЫН ПАРК СОО БУРЯАДАЙ АССР-ЭЙ 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАҺАН РЕСПУБЛИКЫН АРАДАЙ АЖАХЫН БОЛОН СОЕЛ КУЛЬТУРЫН ВЫСТАВКЭ НЭЭГДЭХЭНЬ.

40 жэл. Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын тогтон байгуулагдаhаар 40 жэлэйнь ой гүйсэбэ. Энээхэн дүшэн жэл хадаа манай Буряад оронОй түүхэдэ тиимэшье ехэ үе саг бэшэ ха юм даа. Гэбэшье, оросой гүрэнэй заха хизаар байhан, тон гээтдэнги ажахытай, нүүдэл hуудалтай барга буряад арад. тэдэнэй эзэлжэ байhан тала дайда, орьёл сорьёл хада уулатай гүн ой тайганьшье хүрэтэрөө энээхэн үнгэрhэн 40 жэл соо али зэргээр бүри танигдашагүй болотороо хубилаа гээшэб?!

Республикамнай хүгжэнги промышленностьтай болонхой, хүдөө ажахыньшье үндэhөөрөө урган хубилаа. Соёл культурын болон арад зоной ажаhуудал дээрэ ямар ехэ амжалта туйлагдааб. Урданай байдал өөрөө үзэhэн, хараhан хүн энэ ехэ хубилалтада өөhэдынгөө хубитые оруулалсаhан нүхэд энээн тухай бүришье hайнаар, үнэншэн этигэмээр хөөрэжэ үгэхэ байгаа. Совет Буряад оронОй хүгжэлтын үедэ мүндэлhэн залуу үетэн тэдэнэй хөөрөөе тон анхаралтайгаар шагнан hонирхохол.

Тиигэбэшье hаань, үнгэрhэн дүшэн жэлэй хугасаада Буряадай республикын дэбисхэр дээрэ, хүн зоной ухаан бодол, оюун сэдьхэлдэ болон ажабайдалда болоhон гүнзэгы социалис шэнжэтэй хубилалта, хүгжэлтэ арадай ажахын урган бадаралга тухай түүхэдэ 40 жэлэй ойдо зорюулагдажа эмхидхэгдэhэн Буряадай АССР-эй арадай ажахын, соёл культурын туйлалтануудые харуулhан үзэсхэлэн hайхан выставкэ тэндэ ошоhон хүн бүхэндэ тодо hонороор хөөрэжэ үгэхэл.

...Буряадаймнай ниислэл Улаан-Үдын ажалшан бүхэнэй амаран сэнгэдэг соёлой болон амаралтын парк. Эгээл эндэмнай манай республикын алибаа hалбаринуудай хүгжэлтые харуулhан выставкэ эмхидхэгдэнхэй. Тэндэхи бүхы ордон, байшангууд соогуур түхеэрэгдэhэн олон тоото павильонууд гоё hайханаар табигдаhан экспонадуудаар, үнгэ бүриин зурагууд болон плакатануудаар, ажалай баатарнуудай портредүүдээр, ургалтые харуулhан барагдашагүй олон тоо баримтануудаар шэмэглэгдэнхэй.

Эдэл павильонуудай нэгыеньшье орхингүй захаhаань заха хүрэтэрнь яаралгүйхэн ябажа харая, республикынгаа арадай 40 жэл соо туйлаhан угаа ехэ амжалтануудтайнь танилсаял даа.

Промышленность

Хүнэй хүлөө гэшхээгүй гэхээр гүн тайгада 1934 онhоо эхи табин мүндэлhэн Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай павильон. Хада уулын гүнзэгыдэ хэбтэhэн ашагта малтамалай нэтэ зүйлые үйлэдбэрилэн абалгала анхан тогтоhонhоо хойшо 16 дахин эбхэhэн республика дотороо түрүүлэн ябадаг предприяти. Хүдэлмэришэд Социалис Ажалай Герой, экскаваторай машинист А. В. Ваганов, забойщик Д. Д. Дамдинов, үрэмдэлгын станогой машинист Я. А. Брыков болон бусадай портредүүд ханада хададганхай. Эдэнэр эндэ табигдаhан зүйлнүүдтэ бүришье hүртэй үнгэ оруулна. Теэд иимэнүүд лэ нүхэдөөрөө омогорходог hэн, заншалтай ха юмбибди даа.

Галуута нуур. Тэрэнэй түүхэ ехэ. Тэрээн тухай түүхэ домог дотор нилээд бэшэгдэнхэй. Энэл нуурай эрье шадархи шулуу нүүрhэнэй барагдашагүй ехэ хэбтэшэ хүдэлмэришэн ангиин хүсэтэ гараар малтагдан абтажа эхилhээр 20 гаран жэл болоожо байна. Галуута нуурай зүүн хойто эрьедэ түбхинэhэн анханда хүдэлмэришэнэй поселок байhан, мүнөө шэнэ түхэлэй Гусиноозерск хотын панорамна зураг угаа hайханаар буулгагданхай. Тэрэ хотын үйлсэнүүдтэ бодоhон найман жэлэй hургуулиин байшан, соёл культурын ордон, байрын томо томонууд гэрнүүдые харахадаа али зэргын баяр түрэнэ гээшэб.

Ганса энэшье бэшэ даа. Тэндэхи шахтёрнуудай ажал хүдэлмэри, хэhэн хэрэгынь юугээршье сасуулашагүй. Хэрбээ 1939 ондо шулуу нүүрhэнэй түрүүшын шахтануудhаа 30 мянган тонно үнэтэ түлишэ абаhан hаа, харин мүнөө тэрэнэйнгээ хэмжээе 1963 оной эсэстэ 915 мянган тонно хүртэхөөр эндэхи хүдэлмэришэд ажаллажа байдаг түүхэтэй.

«Машина бүтээлгэ» гэhэн павильон соо ороёл даа. Буряадай түрүүшын гигант, мүнөө ЛВРЗ гэжэ алдаршаhан томо гэгшын машина заhабарилтын заводой выставкэ тон hонирхолтой. Хүжэ нарhан тужа соо баригдаhан Буряадай түрүүшын промышленна предприятиин үйлэдбэрилэн гаргаhан продукциин хэмжээн 1940 оной байдалтай сасуулжа үзэхэ болоо hаа, 1963 ондо гаргаха продукцинь 3,4 дахин ехэ болохо байна.

Урдань паровоз болон вагон заhабарилдаг энэ завод мүнөө орёо оньhото шэнэ түхэлэй хүсэ ехэтэ тепловоз, электровозуудые заhабарилдаг шадабаритай болоод байна бшуу. Энэ хүгжэлтэдэ аша габьяатай байhан хүдэлмэришэд Социалис Ажалай Геройнуд П. Н. Милин, А. Н. Оширов, СССР-эй Верховно Соведэй депутат И. Л. Щапов, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. В. Грехнева болон бусадай алдар нэрэ эндэ хэтэдээ мүнхэжэнхэй.

Баанха хэдэг, хүурай заhадаг мастерскойhоо «Электромашина» гэhэн томо завод болотороо ургаhан предприятиин, «Теплоавтоматика», «Буряткабель» заводуудай түүхэ, тэдэнэй бүтээжэ байhан юумэнүүд выставкэ харагшадые угаа ехээр hонирхуулха байха.

Улаан-Үдын шэлэй завод, сэмбын фабрика, Тимлюгэй цемент-шиферэй завод болон бусад предприятинууд выставкэдэ ехэ юумые харуулна.

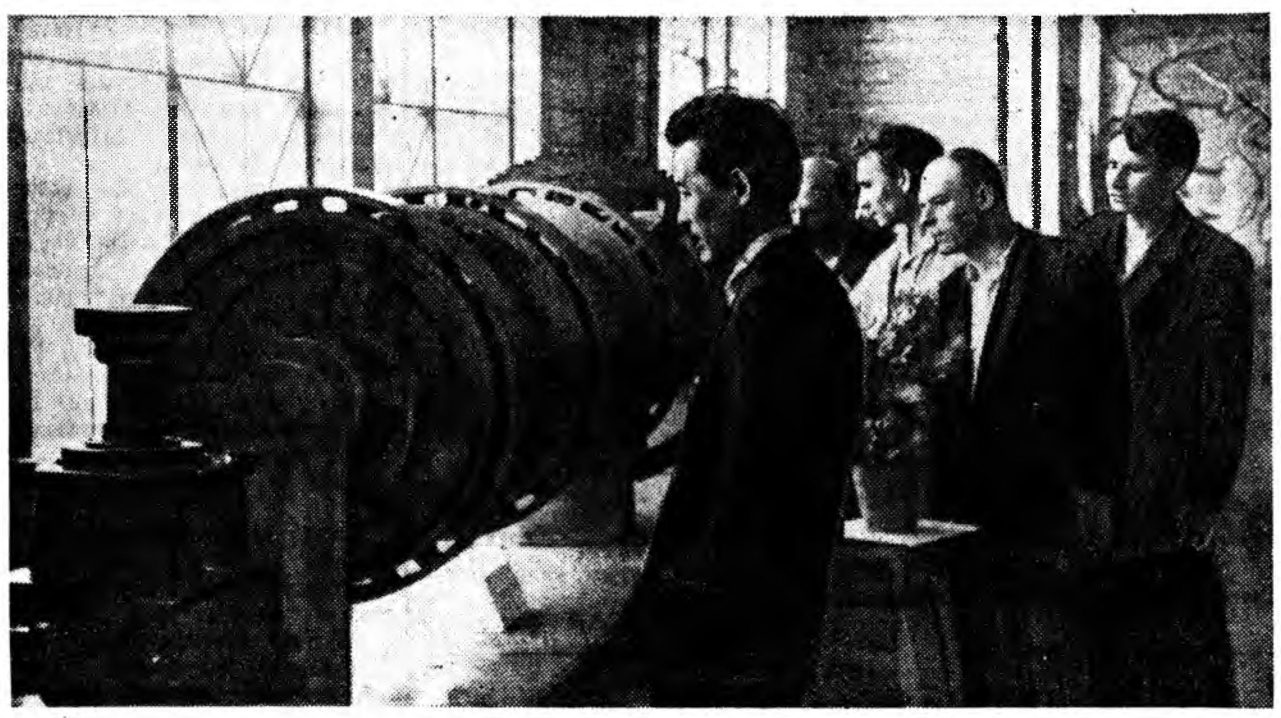

Машина бүтээлгын павильон.

Барилгын индустри, модо бэлэдхэл

Барилга эрхилхэ хэрэгэй индустриальна гуримаар ябуулагдадаг болоhон ехэ хубилалтанууд тухай паркын дундашагуур түхэреэлэн табигдаhан павильонууд танда мүн лэ захаhаань хуу хэлээд үгэхэ.

«Бурстрой» трестын тогтоhон үеhөө хойшо бодхооhон барилгануудынь мэдэжэ абахадаа бүри гайхахат. Соведүүдэй хоёр томо байшангууд, Ленинэй ордэнто оперо, баледэй театр, Буряадай хүдөө ажахын институт, АТС, «Интурист» гостиница, партийно-гэгээрэлэй байшан гэхэ мэтэ тоолохо болоо hаа, барагдашагүй. Энэ трест 1950 ондо 2962 дүрбэлжэн метр талмайтай барилга хэhэн байбал, 1963 ондо 37560 дүрбэлжэн метр талмайтай барилгануудые ашаглалгада оруулха түсэбтэй.

Барилга-хабсаргалгын 154-дэхи, 2-дохи трестнүүд гэжэ барилга эрхилдэг томо томо организацинуудай хэжэ, бүтээжэ байhан юумэ мүн лэ ехэ. Барилга-хабсаргалгын 2-дохи трестын мэдэлэй управленинүүд Тимлюйдэ, Сэлэнгэдэ, Онохойдо, «Татарска ключта», Харанхойдо; Галуута-Нуурта болон бусад газарнуудта барилгын горитойхон хүдэлмэри хэжэ байдаг.

Барилтые индустриальна ёhоор бодхоохо талада түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые шудхадаг заводууд ехэхэн үүргэ дүүргэдэг болонхой. Выставкэ дээрэ Улаан-Үдын, Брянскын болон бусад заводуудай хүдэлмэри үргэнөөр харуулагданхай. Барилгашад тэдэнэй хэрэг үйлэтэй hайса танилсахань дамжаггүй.

«Модоной промышленность» гэhэн павильон дотор республикын модо бэлэдхэлэй предприятинуудай туйлаhан амжалтанууд харуулагдана. Модо бэлэдхэлэй, болбосоруултын хүдэлмэри али зэргээр оньhожоруулагдаа гээшэб? Ехэл hонирхомоор. Гар хюрөөhөө «Дружба» гэжэ бензинээр хүдэлдэг хюрөө хүрэтэр, мори, шаргаhаа «МАЗ-501» автомашина хүрэтэрөө, шиидам хүшүүргэhээ модо багса багсаар ашадаг кранууд хүрэтэрөө энэ үйлэдбэри хүгжэhэн түүхэтэй бшуу.

Модо шэрэлгэн али зэргээр дээшэлhэнэй хэмжээе иимэ тоонуудаар тэндэ табигдаhан диаграмма баримтална. Республикын модо бэлэдхэлэй предприятинууд 1928 ондо жэл соогоо 195 мянган кубометр модо уhанай эрьедэ шэрэдэг байгаа. Харин мүнөө леспромхозууднай 3626 мянган кубометртэ хүргэхэеэ байна. 1940 ондо 1552 мянган кубометр бэлэдхэгдэдэг байгаа.

Павильоной газаа таладань «Техникые бүхы хүсэдөөрнь ашаглая!» гэhэн үгэнүүдые улаан бүд дээрэ аржытар бэшэнхэй. Тэрэ шадар 110 мориной хүсэтэй модо шэрэдэг «МАЗ-501» автомобиль, 4500 килограмм ашаа 4 метр хүрэтэр дээшэнь үргэдэг «КМЗ-П-1» гэжэ погрузчик, модо таллуулдаг «ТДТ-40», «ТДТ-75» гэжэ тракторнууд хүн зоной үзэмжэдэ табигданхай.

Хандагатайн леспромхозой суута хүдэлмэришэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кудряшовой долоон жэлэй түсэбые дүрбэн жэл соо дүүргэhэн тухай хөөрэhэн бэшэг модоной промышленностиин хүдэлмэришэдтэ ехэ hургуули болоожо үгэхэ байха.

Нютагай промышленностиин павильон.

Транспорт

Транспорт, харгы замай харилсаан али зэргээр хүгжөө гээшэб?! Автомашинанууд, самоледнууд, түмэр харгы, уhан зам — хүн бүхэнэй хэрэглэлые хангажа байдаг болонхой. Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин табиhан зүйлнүүд hайхашаамаар. Тэдэнэй выставкэ совет засагай түлөө ами наhаяа үгэhэн революционернүүд, Улаан-Үдын станцида анха хүдэлhэн эрэлхэг тэмсэлшэд Н. И. Цивелевой, И. Г. Шульцын, А. А. Гордеевэй, А. А. Гольдособелиин, М. Д. Медведниковэй, Н. А. Милютинскиин хэрэг үйлэhөө эхилhэниинь ехэ hайн.

Агаарай зам. Улаан-Үдын аэропорт дээрэhээ аяар холын Ахын хүбшэдэхи Монголжон, Хойто Байгалай саада захын Абчада, Баунтын хилэ Муя хүрэтэр хэдэхэн саг соо ниидээд хүрэшэхэ байhамнай бүри гайхамаар. Агаарай замай ургалта иимэ: агаараар ашаа зөөлгэ 1958 ондо 1940 онойхитой сасуулбал 25,3 дахин, 1962 ондо 1958 онойхитой сасуулбал 2,9 дахин ехэ болоо. Пассажирай ниидэлгэ hүүлэй дүрбэн жэл соо 3,1 дахин дээшэлhэн жэшээтэй.

Автотранспортшье, уhан замшье энэ хугасаа соо үндэhөөрөө хубилаа гэжэ выставкэдэ табигдаhан зүйлнүүд тодо hонороор гэршэлжэ үгэнэ бшуу.

Хүдөө ажахы

«Хүдөө ажахы» гэhэн павильон дотор Буряадай республикын хүдөө ажахын хүгжэлтэ үргэнөөр харуулагдана. «Газар тариалан», «Мал ажал», «Хүдөө ажахые оньhожоруулга ба зайн галаар хангалга» гэхэшэлэн стендүүд дээгүүр тоо баримтанууд тодорхойгоор харуулагдана. Социалис хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ аша габьяатай байhан түрүүшүүлэй фото-зурагууд олоороо үлгэгдэнхэй.

Эдэ бүгэдые дууhан хараад танилсаад байхадаа, үнгэрhэн 40 жэл соо гээгдэнги, ахир түлюур үмсын ажалтай хүдөөгэй тарияашад, малшад социалис хүгжэлтын замаар урагшаа дабшажа, түрүү хамтын ажалтай колхознигууд, совхозой хүдэлмэрилэгшэд болон эрид хубиланхай, ушөө саашадаа коммунизмын ерээдүй тээшэ урма зоригтойгоор зорижо ябаhандань тон ехээр баясамаар.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ КПСС-эй ЦК-гай 1953 оной сентябриин Пленумэй асари ехэ нүлөө үзүүлhэн тухай эндэ табигдаhан тоо баримтанууд лаб батаар гэршэлнэ.

Бүхы ажахынууд хүсэтэ техникээр гүйсэд хангагдажа шадаа. Тэрэнэйл ашаар тарияан ажал эрхилэлгэ сүм шахуу оньhожоруулагдаа. Тарялангайшье газар нилээд үргэдхэгдөө. Жэшээнь, 1923 ондо республика дотор 126 мянган гектар ороохото болон бобово ургамалнууд табигдаhан байгаа hаа, 1962 ондо тэрэнэй хэмжээн 464 мянган гектарта хүрэбэ. Тиихэ зуураа шэниисэ тарилга 16,1 мянган гектарhаа 264 мянган гектар болоо. Мүнөө колхоз, совхозуудай кукуруза, горох, сахарай свёкло гэхэ мэтын үнэтэ, үрэжэл ехэтэ ургамалнуудые таридаг, үндэр баян ургаса хуряажа абадаг болоhые хүн бүхэн мэдэнэ. Тэдэ ургамалнуудые hайнаар ургуулдаг түрүүшүүлэй дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари эндэ үргэнөөр харуулагдана.

Үрэжэл багатай ургамалнуудай тарилгые, паарай хэмжээе эрид бага болгоhон ушар ороохо тарияа абалгые дээшэлүүлхэ талаар айхабтар ехэ нүлөө үзүүлээ. Хэрбээ 1953 ондо 223,1 мянган тонно ороохо тарияан хуряагдаhан байгаа hаа, 1962 оной ургасаhаа 420,4 мянган тонно ороохо тарияан абтаа ха юм. Энэ амжалтын түлхюур тухай хэлэhэн үгэнүүдые выставкэ харагшад анхаралдаа онсо хадуужа абахань дамжаггүй.

Мал ажал дээрэ амжалтанууд ехэ. Тэдэ бүгэдэ бултанда hургуули болоожо үгэнэ. Нютагай жэжэ үүлтэртэ малаа племенной үүлтэртэй холисолдуулжа, ашаг шэмынь эли бодо дээшэлүүлээ. Имагтал тэрэнэйл ашаар колхоз, совхозуудаймнай ашаг олзо дээшэлжэ, хүдөөгэймнай ажалшад баян дэлгэр ажаhуудаг болонхой.

Мал ажалаймнай гол hалбари хонин ажал гээшэ. Үүлтэр hайнтай хонидые олоор үсхэдэг болоhон тухай выставкэдэ hайса хэлэгдэнэ. Хэрбээ 1923 ондо республика доторнай 271,1 мянган хонид тоологдодог байгаа hаа, мүнөө 1963 оной эхиндэ тэрэнэймнай тоо 1509,3 мянга болоо ха юм. Хонин бүриhөө 1 килограмм ноохо абадаг аад, мүнөө 3 килограмм хүрэтэр ноохо хайшалжа абана ха юм бибди.

Соёл культура, эрдэм наука

«Эрдэм ба культура» гэhэн павильон бүришье hонирхомоор. Эндэ республикымнай эрдэм наукын түб болохо эрдэм шэнжэлэлгын Буряадай комплексно институдай ажал ябуулга үргэнөөр харуулагдана. Саадахи ехэ зал соо оробол, библиотечнэ институдай ажабайдал, театрнуудай, соёл болбосоролой эмхи зургаануудай ажал хүдэлмэри, ном болон газетэ хэблэлгын ургалта угаа hайханаар, нюдэ баярлуулмаар зураглан табигданхай.

Кино, спорт гээшэ яатараа хүгжөө гээшэб?! 1923 ондо республикымнай оршондо оройдоол кино харуулдаг хоёр түхеэрэлгэ байhан гэхэ. Харин мүнөө энэмнай 650 болоо. Ямар гоёнууд кинотеатрнууд хото, хүдөөгөөрнай бодхоогдоод байнаб. 1923 ондо бүхэли жэл соо 150 мянган хүн кино хараhан түүхэтэй. Мүнөө нэгэ жэл соо 19 миллионhоо үлүү хүн кино харадаг болоод байна. Гайхамаар лэ тоо гээшэл даа.

Спортшье яhалахан урагшаа дабшаа гэжэ тоо баримтанууд, плакадууд гэршэлжэ үгэнэ. 1923 ондо оройдоол 5 хүн бэе махабадай соёлдо дуршэhэн байгаа. Харин мүнөө 90 мянган хүн спортын алибаа нэгэн дуршэлтэй, үдэр бүри өөрынгөө мэргэжэл дээшэлүүлжэ байдаг. Энэмнай манай республикын ажалшадай соёл болбосоролой ургажа байhые гэршэлнэ бшуу.

Саашаа ябахадатнай «Арадай гэгээрэл», «Элүүрые хамгаалга» гээд павильонууд үүдэнүүдээ үргэнөөр сэлинхэй, «Орожо хайралыт» гэжэ уряалан байха. Тэдэниие алгад гаража яажа болохо гээшэб. Орыт, харыт, hонирхыт гэжэ дурадхахаhаа бэшэ юун байхаб.

*
**

Юрэдөө, сэхын хэлэхэдэ, культурын болон амаралтын паркын оршондо эмхидхэгдэhэн энэ hайхан үзэсхэлэнтэ выставкэ олоной анхарал буляаха, сэдьхэл, бодолынь хүдэлгэхэ, урмашуулха, баярлуулха байна! Республикынгаа хүгжэлтэ, амжалта хаража баярлангүй яахаб! Эндэмнай 40 жэлэй түүхэ бодото бэеэрээ табигдаад байна, толгой тоолон орожо харыт гэжэ уряалнабди.

Саашадаа энэ туйлаhан амжалтаяа бүри арьбадхажа, коммунизм урган далайсатайгаар байгуулжа байhан түүхэтэ үедөө бүри эршэ түгэсөөр ажаллажа, ерэхэ ойн баярые ушөө ехэ баяртайгаар, бүри ехэ амжалтатайгаар үнгэргэхэ байhан тухайгаа мүнөө урилшалан юрөөл табиха уялгатайбди.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.
Ф. Сорокиной фотонууд.

Худөө ажахын павильон.

Эрдэм наукын, соёл культурын павильон.

ТОО, БАРИМТАНУУД

▲ 1932 ондо нээгдэhэн багшанарай институт түрүүшынгээ hуралсалай жэлдэ 18 багшанартай, 124 студентнэртэй байгаа. Мүнөө 183 багшанар 1720 студентнэртэ ном заана. Энэ үе соо 4778 хүн багшын мэргэжэлтэй болоожо гараа.

▲ Республика доторнай эхин 331, найман жэлэй 174, 95 дунда hургуули тоологдоно. Харин 1927 ондо эхин 338,. долоон жэлэй 15, 4 дунда hургуулитай байгаабди. Тиихэдэ 1923 ондо оройдоол 279 hургуули бии байhан.

▲ 40 жэлэй туршада 45 больница республика доторнай баригдаа. Хэрбээ 1923 ондо больницада 385 хүнэй хэбтэхэ орон байгаа hаа, мүнөө 6642 болонхой.

▲ 1923 ондо 28 врачнуудтай, дунда hургуулитай 66 мэргэжэлтэд республика доторнай хүдэлдэг байбал, мүнөө 1037 врачнууд, дунда hургуулитай 4093 мэргэжэлтэд арадай энхэ элүүрэй түлөө тэмсэнэд.

✪ 1960 оной ноябрьда Улаан-Үдэ хотодо нээгдэhэн Зүүн-Сибириин библиотечнэ институдта 1063 студентнэр, тэрэ тоодо 586-ниинь заочно hурана. Тус институт Зүүн-Сибириин, Алас-Дурнадахи хото, хүдөөдэ хүдэлхэ мэргэжэлтэдые бэлдэжэ байдаг. Гадна Монгол Арадай Республикаhаа мүн эндэ ерэжэ hурадаг.

✪ Республикын тогтоhон сагhаа хойшонхи 40 жэлэй туршада 16.479 мянга гаран хэhэг 4395 янза бүриин ном hудар хэблэгдэн гаргагдаhан байна.

✪ Буряадай АССР-эй тогтоhон жэлдэ хоёр газетэ 1262,3 мянган тиражтайгаар гаргагдаhан hаа, 1962 ондо 13 газетэ 28.908 мянган тиражтайгаар хэблэгдэн гаргагдаhан байха юм.

✪ 1923 ондо республика доторнай соёл культурын миил 29 эмхи зургаанууд байhанаа, мүнөө 612-то хүрөөд байна. Тиихэдэ hайн дуранай 23 университедүүд хүдэлжэ байдаг. Уран hайханай 2016 коллективүүд хүдэлжэ, тэдэнэй зэргэдэ 44280 хүн хабаадана.

✪ Спортдо дуратайшуул жэлhээ жэлдэ олошорно. Эгээ мүнөө 89,6 мянга гаран хүн спортын алибаа мэргэнээл шудаланхай. Тэдэнэй дунда 27 мастернууд, 677 хүн спортын нэгэдэхи, 11310 хүн хоёрдохи, гурбадахи разрядтай болонхой.

Арадай гэгээрэлые харуулhан павильон.

ОРОДОЙ КУЛЬТУРЫН ҺАЙНДЭР ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

★ ★

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ОРОС ОРОН

Энэл даа,
Россимнай,
Орос оромнай,
Элдин хонгор хуһата
нютагууднай:
Далайн дабхар долгиндли
һүрвөөтэй!
Даамгай тэнюун, уужам
сэдьхэлтэй!
Захагүй булад зам харгы
бэлшэрлээ,
Зандан, сэсэглиг, городууд
дэлгэрээ...
Хамаг эдээндэ, Парти,—шинии
амисхаал,
Хамтын сүлөөтэй ажалай
дурасхаал.
Үргэн, уужам тээшээ тэниинэш,
Үнэн хүбүүдээ үргэн тэдхэнэш.
Ураг түрэл
Россимни,
дууланам,
Омогорхон байжа, солышни
дууданам.
Зүүнэй шунахай хаашуулай
һабарһаа
Зүдэрһэн Буряад нютагыем
абарааш,
Мансылан абажа, энхэрэн
дулаасуулһаар,
Манан хабхар нүхэн сооһоо
гаргааш.
Хэнтэг, богоолшолгодо эсэргүү
бодон,
Хээээни
хэтэһээ
тэмсэн ерээш.
Тиимэл хадашни минии буряад
зон
Хуби заяагаа шиниихитэй
ниилүүлээ.

Тиимэл хадаа бидэнэр нютагтаа
Түрүү үнэншэ ородой хүбүүдээр,
Зориг сэдьхэлээ залган
угталсаад,
Золгогшо һэмди Московско трант
дээр.
Бестужевай һургаһан мэргэжэл
бүгэдые
Буряад арад хэзээш мартахагүй,
Баргажанда байһан
Кюхельбекерые,
Бабушкинай дүлэтэ үгые
Барандаа араднай мартахагүй!
Үргэн, уужам тээшээ тэниинэш,
Үнэн хүбүүдээ үргэн тэдхэнэш...
Танай заншалаар,
табаг заһанам:
Талха, дабһа тэлэжэ баринам.
Мүнөө минии түрэлхи орон
Алтан совет наран доро,
Аба Россин энхэрэл доро
Мунхэдөө хүгжөө, жаргалаа
олон...
Аха түрэл ород арадай
Аша туһыень ажалаар харюулан,
Буряад дуута зомнай аладай
Булад совет замаар бултуулан
Нягта хатуу хани холбоон соо,
Нэгэн ехэ Эхэ орон соо
Коммунизм тээшэ тэмсэн ябанал,
Хурдан түргэнөөр эрид алханал.
Үргэн, уужам тээшээ тэниинэш,
Үнэн хүбүүдээ үргэн тэдхэнэш.
Олон национальна
РСФСР-ни,
дууланам,
Омогорхон байжа, солышни
дууданам.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Галуута нуурай эрьеын уудам тала руу эрхим дуушан Людмила Зыкина хангюурдана.**

В. НИКОЛАЕВАЙ фото.

Хүндэтэ айлшадтаа альга ташана

Москва болон Россин Федерациин бусад городуудһаа ерэһэн ород соёл культурын түлөөлэгшэдэй Улаан-Үдын механизированнэ шэлэй заводто хүрэжэ ерэхэдэ, уужам гэгшын Соёлойнь ордон хүн зоноор халима дүүрэн болошоод байгаа. Альга ташалганууд удаан замхаагүй. Талын һайхан сэсэгүүдые заводой залуушуул айлшадтаа барюулаа.

— Хаанашье ябахадамнай иимэ халуунаар угтахадань, зүрхэ сэдьхэлээ баясангүй байхаар бэшэ. Һайн бэлэйт, һайн бэлэйт,— гэжэ композитор В. Г. Фере тэдэндэ хандан хэлэнэ.

Удаань хүшэгэшье сэлигдэжэ, айлшад композиторнууднай уран бэлигээ харуулжа эхилшэ. «Ородууд дай хүсэнэ гү» гэһэн Э. Колмановскиин дуун баранай сэдьхэл доһолуулаа. Мүн Л. Израилевичай зохёоһон «Саянай рапсоди» тон һонирхолтойгоор угтагдаа. Яахадааб гэхэдэ, энэ хүгжэмшэмнай манай республикада ажаһууһан тула тус зохёолоо буряад аялга хэрэглэн найруулаа бшуу.

Москвагай Ехэ театрай дуушан Юрий Дементьевые суглараашад халуунаар угтаа. Бүхэроссин дуушадай конкурсын дипломант Зайтуна Шарафутдиновагай гайхалтай энхэргэн уян хоолойгоор Куба тухай дуу гүйсэдхэхэдэнь, бүхы зал хүл дээрээ бодоод альга ташаа. Свердловск хотын композитор Евгений Родыгин түрэл город тухай дуугаа нэрьемэ альга ташалган доро өөрөө дуулажа үгөө.

Наран хододоо байг лэ,
Тэнгэри хододоо байг лэ,
Эжым хододоо байг лэ,
Би хододоо байһуулби,—

гэһэн хамагта мэдээжэ дуу бэшэһэн композитор Аркадий Островскиин энэ дуугаа гүйсэдхэхэдэнь, бүхы зал адли хоолой нэгэдүүлэн таталсаа.

Хүдэлмэришэ анги хүндэтэ айлшадаа замхашагүй халуун альга ташалгаар угтаа.

А. Жалсанов.

УДХА ГҮН, ҮРЭЖЭЛТЭ ҮГЭ

Хилээмэн!

Энэ уужам, гүнзэгы удхатай, ородһоо буряадта ороһон үгые анха түрүүн хэнэй. хэдыдэ, хайшаагаар хэлэһые тодоруулха, тайлбарилха хэрэг эрдэмтэдэй үзэмжэдэ юм бээз...

...Халбаашха хилээмэн бэлэгтэй, худалдаанай хахад нүүд гурилтай ород талынхиһаа мордоходоо урданай буряадууд гэртээ тон ехэ олзотой харидаг байгаа гэлсэдэг. Ород таряашанай хэшэгһээ сухюугхани отолжо, һая хэлэндэ орожо ябаһан басагахандаа, «бари хилээмэ, эди» гэжэ эхын һарбайхада, «хилээмэ» гэжэ түрүүшынхеэ шэнгэхэн хоолойгоор дабтаһаниинь магадгүй.

Нэгэтэ наяяа алхаһан нютагайнгаа үбгэнһөө энээн тухай асууһамни, гажа буруушаагаар иигэжэ харюусаа һэн:

«Хүнүүд ойлгодог гээшэ гү? Юрэдөө, дороһоо үдэһэн мүнөөнэй үетэниие үмэглэжэ ханашагүй. Бэе махабадынь хараад үзыт. Юун гэһэн гуурагар гоёнууд гээшэб, түргэн түлжэхэ, ехэ болохонь гайхалтай. Юуншье һэм даа. Эхэ соогоо байхаһаань эхилээд, хүүгэдэй тушаа засаг түрымнай һаналаа табидаг, эмшэн аргашадай оролдодог, байра байдалаймнай болбосорһон, гэгээрһэн аша энэ бэд даа. Тиибэшье үбгэн минии бүдүүлигээр бодоходо, мүнөө сагай залуушуул талха, хилээмэнэй шэмээр бэрэл һаа һуха гаран ургана ха.

Би бага балшар байхадаа баабайгаа дахажа, хаа яа ород сэлеэн, талындаа ошолсодог бэлэйб. Суурагар, шамбай, шара сагаан хүбүү басагадтай, хэлээ хүсэд ойлголсохошьегүйһаа, хамтаараа үүсэхэһэн унаган эжэл наадандаа бинь халтад гэбэл бордогододог, ахяардаг бэлэйб. Барилдахадаа булюу хүсэтэй, урилдахадаа уридладаг ород нүхэдөөрөө омогорходог, атаархадагшье һэмби. Сагаан шохойгоор жэлэжэ, ялбайлгажархиһан томо сагаан пеэшэнһээ һаб һая гаргаһан хоншуухан халаашаар тала айлайдаа хүндэлүүлхэдээ бүришье жохоогоо олошо һэм.

Теэд мүнөө совет хүнүүд үндэһэ яһанай илгаагүй хүү адли дэлгэр баян байдалтай, удаан жаргалтай болонхойбди».

Үндэр наһатын энэ хэлээшэ өөрынхеэрээ һанаһан бодолынь, домогто дурасхаалынь гүн удхатай, холуур ошоһон үндэһэтэй гэжэ тооломоор.

Буурал толгойто үбгэнэй һанал залгуулан, урдань буряад зон газар таряалан хэр зэргэ эрхилдэг байгааб, мүнөө ямар ехэ амжалтатайб гэжэ бүгэдэндэ мэдүүһэтэшье һаань, тобшо тэдыгээр тогтоёо даа.

Анха түрүүн газар таряалан эрхилхэ дадал тодхол, зэр зэбсэг, үрһэ хүрэнгэ ород арадһаа халан абажа, өөрынгөө гараар ургуулһан түрүүшын боолто таряа хадахадаа эртэ урдымнай угсаатан хэды ехээр баясаа, омогорхоо, ород анда нүхэдөө магтаа гээшэ һэн хаб?

Тиибэшье Октябриин революциин урда тээ малша буряад ажалтанаймнай орой диилэнхинь анзаһанда мори оруулжа һураагүй, гартаа серп барижа үзөөгүй ябаа бшуу. Республикынгаа мүндэлһэн 1923 ондошье үмсын ажал сахижа һууһан буряад хотон айл тулюурхан мал ажалаа раал дашуурдаг байгаа.

Гансал коллективизациин ашаар Буряад оронеймнай үр жэлтэ тунга газарта гүрэнэй машина техникээр хуяглагдаһан мантан томо колхоз, совхозууд мандахада нэлэнхы ехээр газар элдүүрилэгдэжэ, амбаар халиһан алтан шэниисэ дэлгэрээ. Айл бүхэн сагаан халадина эдеэнэй дэлжэтэй болоо һэн гүб даа...

Дорюун алхасатай долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ Буряадайгаа үмэнэһөө 7 миллион пүү таряа Эхэ оронойнгоо мандалда ургэжэ, Россин орооһо талханай алтан жасада урда урдынхиһаа һаа ехээр хубитаяа оруулһан олон түмэн таряашад, механизаторнууднай парти, правительствын һаа үндэр сэгнэлдэ хүртөө һэн. Нёдондохи жэлэйнгээ амжалтые батадхан, бэрхэ шумуу һан таряашаднай баян дэлгэр таряа ургуулгаараа, хэшэг ехэтэ кукуруза хуряалгаараа Буряад оронойнгоо алдар соло саашадань дуудахал байха даа.

Агууехэ ород арадай соёл культурын элитэ ажал ябуулагшад, хүндэтэ айлшадтаа буряад ород таряашад, малшаднай хүндэ ямбын гурбан дээжэ—хилээмэ, дабаһа, төөлэйе нэгэ хадаг дээрэ дүрбэн гараар дүнгэн барижа, доро дохин: «Тогтоожо хайрлыт!» гэнэл.

Ц. Дугаров.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэдтэ айлшаднай мүн лэ хүрэжэ ошобо. Артистнууд В. Мамонтова, Г. Бовина, И. Кобзон, Р. Романовская, А. Дмитриева гэгшэд дуу дуулажа байнад.**

В. ЗОРКИНОЙ фото.

Айлшаднай хөөрэнэ

Композитор Э. КОЛМАНОВСКИЙ

Буряад орондо агууехэ ород соёл культурын һайндэр үнгэргэлсэхэеэ ерэһэндээ угаа баяртайб. Хүгжэмшэ хүн үргэн арадайнгаа дундал ябахадаа алишье талаараа баяжаха байһаниинь арсашагүй. Дүрбэн хана соо бэеэ хаагаад, олондо һайшаагдахаар хүгжэм бэшэхэ гээшэ дэмы бшуу. Би долоо наһатайһаа эхилээд хүгжэм бэшээ хүм. Наһанайнгаа хүсэхэдэ Гнесиных гэгшэдэй нэрэмжэтэ хүгжэмэй һургуулида орожо, тэрэнээ түгэсхөөд, һүүлээрнь Ураалай консерваторидо ороо һэм. Тиихэдээл буряад хүгжэмшэдтэй танилсажа эхилээ һэм. Буряадай композитор Дандар Аюшеевтэй сугтаа һурааб, тэрэнһээл аянгата һайхан буряад хүгжэм тухай түрүүшынхеэ мэдэхэ болоо бэлэйб. Хожомынь Бау Ямпилов болон Жигжит Батуев гэгшэдтэй танилсан, ехэ нүхэд болоо бэлэйб. Буряад хүгжэм аялгаараа угаа һайхан гэжэ үшөө дахин хэлэхэм.

Танай республикын дүшэн жэлэй ойтой дашарамдуулан, түрэл хэлэн дээрэтнай гарадаг газетын уншагшадта халуун амаршалгаяа хүргэнэб.

ХЭНДЭШЬЕ ОЙЛГОСОТОЙ ХЭЛЭЭР

Нэгэ сэлмэг үдэр Улаан-Үдымнай оперо, баледэй театрай баруун хойто хаяа хадхан шахуу оршодог байшангай хажуугаар гараха һанаатай ябабаб... Теэд хоёр шардаагтай энэ модон байшангай хажуугаар шуудтаа алад яашье гарахаар бэшэ, сонхо бүриһоонь ирагуу һайхан хүгжэм, дуунай аялга зэдэлэн, нюдэ сабшаха зуура далижажа, сэнгэлиг сэгээн агаараар элин дэгдэн хойно хойноһоо оношол байһаншуугаар үзэгдэбэ. Дуу, хүгжэмэй «эльбэ башада» яахашье аргагүй хүтэлэгдэн, нэгэ мэдэхэдээ тэрэ байшан сообнь ябаа бэлэйб...

Дүрбэн зүг, найман хизаар тээшэшье харахадам, хүгжэмэй янза бүриин инструмент бариһан элдэб үндэһэ яһанай хүбүүд, басагад. Эгээ дүтын таһалга соохи фортепьянын хажууда тэгшэ сэбэр, уян нугархай бэетэй басаган һуушанхай. Юунэйшье болохо байгаа һаа, дуулаха, обёорхогүй янзатай, айхабтар шуналтайгаар ямар бэ даа гайхамшагта хүгжэм наадана. Утаар гүрэгдэһэн елэн харахан үһэниинь хүгжэмэйнь зэдэлээе дахан, аятайханаар миралзан долгитоно.

Энэ басаганай наадаһан хүгжэмые шагнаһаар байтар досоо улам улам уужам, сэнгэлиг боложо, сугларһан бүхы бури тунаса хоггүйгөөр арилгагдашаһандал байгаа һэн. Һанаа сэдьхэлээрээ заха хизааргүй тала руу ниидэжэ, ая гангын хоншуу үнэрөөр сээжэеэ арюудхажа, хүхын дуугаар, хун шубуунай абяагаар бэеэ сэнгүүлһэндэл болоо һэм.

Ажаһуудалда, ажабайдалда, ажалда, хаанашье, ямаршье бэрхэшээлтэй дайралдаһан хүн бүхэндэ шэнэ зориг, хүсэ оруулдаг, илалтын найдабари түрүүлдэг энэ фортепьянна концертын хүгжэмые агууехэ композитор Чайковский зохёоһон түүхэтэй. Ород өрондо мүндэлһэн энэ онсо бэлигтэй хүгжэмшын түрүү хүн түрэлтэндэ һайшаагдаһан зохёолые Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин фортепьянна отделениин һурагша, буряад басагахан Наталья Афанасьева мүнөө гүйсэдхэжэ байба ха юм.

Дэлхэйн бүхы үндэһэ яһатанай ямаршье түлөөлэгшэдтэ ойлгосотой байдаг бүгэдын хэлэн дээрэ — хүгжэмэй шадитэ хэлэн дээрээ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин элдэб үндэһэ яһанай һурагшад коммунис, интернациональна хүмүүжүүлгэ абажа гарадаг. Гушан хоёр жэлэй саада тээ ниислэлдэмнай анха түрүүшынхеэ бии болоһон хүгжэмэй училищиие 507 хүн дүүргээ. Тэрэ тоодо 89 хүн драмын артистын мэргэжэлтэй болоо.

Хүгжэмдэ бэлигтэй хүбүүд, басагаднай үхибүүдэй хүгжэмэй һургуулида долоон жэлэй туршада һуралсаад, хүгжэмэй училищида ородог. Эдэ хүгжэмэй талаар ёһотойл интернациональна хүмүүжүүлгэ абадаг. Дэлхэйн элдэб олон арадуудай гайхамшагта түлөөлэгшэдэй бэшэһэн зохёолнуудые бүгэдэндэ ойлгосотой хэлээр — хүгжэмөөр дамжуулан һурагшад шудалжа, үндэһэ яһатан, наци бүхэнэй ухаан бэлигэйнгээ, хүгжэлтынгөө, ямаршье талаар адли тэгшэ байһандань этигэжэ гарадаг. Хэршье ондо ондоо культуратай, заншалтай, хэлэтэй һаа, наци бүхэнэй онсо бэлигтэй түлөөлэгшэд агууехэ зохёол бүтээжэ шадаха гээд дэлхэйн арадуудай хүгжэмэй хүгжэлтын зам тэдэндэ элитээр тодорхойлдог байна бшуу.

Хүгжэмэй училищиин программатайшье танилсахада, тэндэнь интернациональна үзэл бодолтойгоор һурагшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагданхай. Тодорхойлбол, нэгэдэхи, хоёрдохи курсда хүгжэмэй баруунай классигуудай (Бах, Бетховен, Шопен, Моцарт, Штраус, Шуман, Масснэ, Сен-Санс, Гуно, Дэлиб, Берлиоз г. м.), гурбадахи курсда, дүрбэдэхи курсын нэгэдэхи семестртэ ородой классигуудай (Глинка, Даргомыжский, Чайковский, Рахманинов, Рубинштейн, Бородин, Римский-Корсаков, Мусоргский, Серов, Лядов, Скрябин, Глазунов, Танеев г. м.), дүрбэдэхи курсын һүүлэшын семестртэ совет хүгжэмэй элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй (Прокопьев, Гаджибеков, Василенко, Шостакович, Мясковский, Хачатурян, Глиэр, Кабалевский), мүн буряад композиторнууд Ямпилов, Аюшеев, Батуев гэгшэдэй зохёолнуудые шудалан үзэдэг. Интернациональна хүмүүжүүлгын гол гуламта болоһон энэ училищиие дүүргэһэн СССР-эй арадуудай олон түлөөлэгшэд, тэрэ тоодо эвенка Деунеева, еврейка А. Финшман, башкир Д. Даутов, татаар З. Гатина, ород В. Корнаков болон бусад дүүргэһэн. Эндэ һураһан 62 хүн хүгжэмэй дээдэ эрдэмтэй болонхой. Мүн эндэ дүүргэһэн 500 һурагшад Москва, Ленинград, Киев, Ташкент, Новосибирск болон бусад ехэ эхэ городуудта һурана.

Ородой соёл культурын ехэ һайндэртэ Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин багшанар, һурагшад үнихэнэй һайса бэлдээд, сүлөөтэ ажалые, гайхамшагта совет хүниие, бүхы дэлхэйн арадуудай хоорондохи адли тэгшэ харилсаа, хани барисаае, энхэ амгалан байдал тогтоохын түлөө тэмсэгшэдые магтаһан, хүниие хүнэй дарлаха, дайн байлдаанда бэлдэхэ ябадалые үзэн ядаһан һүртэ хүгжэм, дуунуудые ород, буряад, узбек, татаар болон бусад аялгаар зэдэлүүлхэнь даа.

Д. Чимитов.

ГАЛУУТА НУУРАЙ ЭРЬЕДЭ...

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

гэ мэтэ гүнзэгы дүүрэн байг лэ!

Россин Федерациин габьяата артист Николай Рубан микрафоной дэргэдэ ошобо.

— Амар сайн, хүндэтэ нүхэд! Бидэнэр танай Хун Шубуута нуурайтнай эрьедэ хүрэжэ ерэбэбди. (Галуута гээшыень иигэжэ өөрөө гоёон ондоошолжо хэлэбэ ха юм).

Нуурай танай һайханда
Нугаһан шубуун эрьесэтэй.
Нугынтнай һайханда
Айлшад танда эрьесэтэй,—гэжэ гоё дуу дууладаг байһан тухайтнай намда нютагайтнай нүхэд хэлээ һэн—гэбэ.—Үнэхөөрөө нууртнайшье һайхан нугатнайшье баян байна.

Республикынтнай мүндэлэн тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан таанадые үнэн зүрхэнһөө амаршалнаб. Энэ һайндэртнай маанадайшье һайндэр болоно ха юм. Юундэб гэхэдэ, маанад бултаараа лэ россиихид ха юм бибди.

Энэ сценэ дээрэ концерт харахатнай гээшэ. Союзуудай колонно зал соо ехэнхидээ зүжэглэдэг зомди. Теэд иимэ олон зоной урда концерт харуулһанаа һананагүйб. Ехэл гоё байна даа.

Бултандатнай ажалай амжалта, зол жаргал хүсэнэб. Москва шэнги баян дэлгэр ажаһуухатнай дамжаггүй. Юундэб гэхэдэ, маанадые сэсэн мэргэн Коммунис парти ударидана ха юм,—гээд үгэеэ дүүргэбэ.

Удаань айлшадай концерт эхилжэ, айхабтар ехэ амжалтатайгаар үнгэрбэ. Артистнууд — Бүхэсоюзна конкурсын лауреадууд — хүгжэмшэд М. Рожков, Г. Миняев, Л. Зыкина, Г. Великанова, Бүхэсоюзна конкурсын дипломантнууд М. Назарова, Н. Малиновский, Б. Матюхин, уран зохёолшо Э. Ауэрбах, Грузиин ССР-эй габьяата артист Д. Читашвили, РСФСР-эй габьяата артистнууд Н. Рубан, Т. Азарова, артист К. Смирнова, шог зугааша Б. Брунов гэгшэд хамагай анхарал абьяас ехэтэйгээр татажа, харагшадай зүгһөө халуун һайшаалда хүртэбэд.

Галуута нуурайхидтай ородой культурын түлөөлэгшэдэй уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэржэ, хүн бүхэнэй сэдьхэлэй гүн соо мартагдашагүй һайн һайхан дурасхаал боложо үлэхэ байһаниинь дамжаггүй.

— Ехэл сэнгэлиг һонин байба даа. Танай ерэһэниие хэзээдэшье мартахагүйбди. Бэлиг шадабариеттнай харахадаа, үбгэн минии үнэн зүрхэн долгисоо. Соёл культурын ёһотойл үльгэр жэшээ харуулбат, һайн даа,—гэжэ айлшадтаа хандан нютагай нэгэ наһажаал хүнэй хүхюу баяртайгаар хөөрэжэ, Галуута нуурай торгон хүхэ нюруу дээгүүр хаймадан, декабрист Бестужевтанай арюун һайхан нэрые дурдан байхыень дуулаа һэмди.

Июлиин 2.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шог дуунуудые гүйсэдхэгшэ Кира Смирнова Галуута нуурай нүүрһэшэдэй урда дуулажа байна.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной июлиин 5.

Хойто зүгэй хүйтэн һалхин

Республика доторнай үнгэрһэн арбаад хоногой туршада сагай уларил ямар байгаа хаб гээд хаража үзэе. Энэ арбан хоногто үүлэтэйшэг аад, хүйтэн үдэрнүүд үзэгдөө. Дунда зэргээр 11—14 градус дулаан болоһон байгаа. Энэнь урда жэлнүүдэйхидэ орходоо 3—4 градусаар хүйтэн болоһон жэшээтэй. Хүйтэрһэн үдэрнүүдые юугээр тайлбарилхаб гэхэдэ, хойто зүгһөө хүйтөөр һалхилһан байгаа. Хэнэйшье мэдэһээр, иимэ хүйтэн үдэрнүүд июнь һарада үсөөн үзэгдэдэг. Хүйтэн үдэрнүүдэй болоошье һаа, хаа хаанагүй хура бороон ороһон байна. Жэшээнь, Яуунада 43—55 миллиметр хүрэтэр хура бороон ороо. Мүн Түнхэн, Мухар-Шэбэртэ 30—35 миллиметр шэнги нойтон ороһон байна.

Сабшалан, бэлшээриин ногоон яһала һайнаар ургаа. Зарим нютагуудта горох сэсэглээ, таряалан жэгдэ ногоорожо эхилээ. Кукурузын гараса хүйтэн уларилһаа боложо, удаагаар ургажа байнхай. Мүн капуста, мангир, морхооб болон огородой бусад эдеэн яһала һайнаар гаража захалаа.

И. Котов.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Ехэ анхаралтайгаар хандаба

БАРУУН БЕРЛИН, июлиин 3. (ТАСС). Берлиндэ болоһон митинг тухай, тэндэ КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой, СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтын үгэ хэлэһэн тушаа мүнөөдэрэй Баруун Берлинэй газетэнүүд гол анхаралаа хандуулба.

Германиин, Баруун Берлинэй асуудалаар Советскэ правительствын толгойлогшын хэлэһэниие бүхы газетэнүүд дэлгэрэнгыгээр толилбо.

Агаарта, замбуулин дайдада, уһан доро ядерна зэбсэг туршалгые болюулхаар Советскэ правительствын бэлэн байһан тухай Н. С. Хрущев тэмдэглээ һэн. НАТО-до хабаадагша оронуудай Варшавска договорой гэшүүд-оронуудай хоорондоо бэе бэедээ добтолоолсохогүй тухай хэлсээ баталха байгаа гээд Н. С. Хрущев һанамжалһан юм. Эдэ бүгэдэ тухай тэндэхи газетэнүүд эли тодоор бэшэбэ.

Энэ митингдэ СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Вальтер Ульбрихтын хэлэһэн үгэдэ ехэ анхаралтайгаар хандаба.

Индиин компартиин национальна Соведэй шиидхэбэри

ДЕЛИ, июлиин 3. (ТАСС). Индиин Коммунис партиин Национальна совет тусхай шиидхэбэри гаргаба. Хэдэн зуугаад коммунистнууд, профсоюзай ажал ябуулагшад долоо, найма һарын саада тээ тушаагдаһан юм. Правительствын иимэ политикые Индиин Коммунис партиин Национальна совет эрид буруушааба.

Эдэ ажал ябуулагшадые тушаалга ямаршье үндэһэ баримтагүй. Юуб гэхэдэ ороной бэеэ хамгаалха хүсые бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэнэй һаад тойбо ушаруулһаниинь тодоруулагдаагүй гээд резолюци дотор заагданхай.

Мэдээжэ юристнууд, жэшээлхэдэ, юстициин министр байһан Вишванагх Шастри, мүн бусадшье хүнүүд «Индиин бэеэ хамгаалха тухай хуулиин» конституциин гуримуудта харша байһан тухайнь хэлээ һэн. Тиимэһээ дээрэ дурдагдаһан хүнүүдые түрмэдэ саашадаа һуулгаха гээшэ буруу болоно.

Индиин Коммунис партиин Национальна совет политическэ шалтагаанаар гэмнэгдэһэн бүхы хүнүүдые дары сүлөөлхэ ёһотой гэжэ шиидхэбэри соогоо тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай туһаламжаар

ДЕЛИ, июлиин 3. (ТАСС). СССР-эй, Индиин правительствануудай хоорондо 1961 оной февралиин 21-дэ баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, «Технопромэкспорт» гэдэг бүхэсоюзна нэгэдэл Пенджаб штадай энергоуправлени хоёрой хоорондо тусхай хэлсээн баталагдаһан байна. Бхакрын ГЭС-тэ хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүдые иигэжэ Советскэ Союз бэлдэжэ үгэхэ болобо. 180 мянган киловатт хүсэтэй энэ ГЭС СССР-эй техническэ, экономическа туһаламжаар бодхоогдожо байнхай.

Энэ хэлсээнэй ёһоор үгтэһэн түхеэрэлгэнүүдые хабсарган табихадань туһалхаяа совет 23 мэргэжэлтэд эльгээгдэхэ. ГЭС-эй түхеэрэлгэнүүдые Индиин мэргэжэлтэдэй өөһэдөө ашаглан хэрэглэдэг болохын зорилгоор совет мэргэжэлтэд дүй дүршэлөө дамжуулан үгэхэ.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын июлиин гурбанай номерой гурбадахи хуудаһанда толилогдоһон С. Доржиевай фото-зурагай (баруун гарһаа, дээдэхи) бэшэлгэ соо СССР-эй Ехэ театрай дуушан **Ю. В. Дементьев** гэхын орондо **П. Лисициан** гэжэ алдуутайгаар үгтөө. Заһажа уншахые гуйгдана.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00465. Зак. № 941.